

- *Buhanan matrah farkı yüzde 206*
- *Kriz devam ediyor*
- *Fransa'da seçimler vergi indirimine odaklandı*
- *Yabancı sermaye gelişmekte olan
ülkelerden uzaklaştı*
- *Krizler ABD ekonomisini güçlendiriyor*

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu
Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Barış TOPRAK

TÜRMOB
Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres
Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı
Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Öncelik vergi reformu olmalı

Türk vergi sisteminin çağdaş ve istikrarlı bir yapıya sahip olmaması sürekli sorunların da yaşanmasını beraberinde getiriyor. Vergi oranlarının düşürülmesi, vergi barışı en çok tartışılan konuları oluşturdu. Vergi affı ya da tahsilatın hızlandırılması gibi yöntemler, düzenli olarak gelirlerini beyan etmiş ve ödemiş mükelleflere karşı bir haksızlık oluşturmaktadır.

Ancak ekonomik krizin yarattığı tahribatla çok sayıda mükellef vergi borçlarını ödeyemez duruma düşmüştür. Gecikme cezaları ve faizlerle bu borçlar ödenemez hale gelmiştir. Bu da olayın diğer yönünü oluşturmaktadır.

Konjektürel ve vergi sisteminin içinde barındırdığı sorunlardan dolayı içinden çıkılmaz bir hal alan Türk vergi sistemini, köklü bir reforma tabi tutmak gerekiyor. Ancak, reformdan anlaşılması gereken tüm tarafların katılımı ile oluşturulacak çağdaş, adil ve kalıcı bir sistemin oluşturulmasıdır.

Mali milat diye adlandırılan ve ertelenen vergi kanunu herhangi bir değişiklik yapılmazsa 2003 yılında yürürlüğe girecek. Bu yasadaki beklenen sonucun alınabilmesi için, bütün mükelleflere kayıtlarda yer almayan varlıklarının servet beyanı ile beyan edilmesi sağlanmalıdır. Böylece geçmişe dönük bir uygulama yapılmayacak ve ancak bundan sonraki dönemde servet artışlarının kaynağı sorulacaktır.

Yapılması gereken; mali milatı da yeniden düzenleyerek, Türk vergi sistemini çağdaş ve istikrarlı bir yapıya kavuşturacak bir reformun hayata geçirilmesidir. Bu reform süreci ile geçmişe dönük hesaplar kapatılarak, ileriye dönük beyaz bir sayfa açılması süreci birlikte gerçekleştirilmelidir.

Nail SANLI
Genel Sekreter

Bulunan matrah farkı

Yüzde 206

2001 yılı vergi inceleme sonuçları Türkiye'deki vergi kaybının korkunç boyutlara ulaştığını ortaya çıkardı. İnceleme sonucunda bulunan farkların, beyan edilmeyen tutarın beyan edilen tutara oranı yüzde 206 seviyesine yükseldi. 2000 yılında bu oran yüzde 54,88 olarak gerçekleşmişti.

Yapılan incelemelerde 2001 yılında 6.443 trilyon TL matrah incelendi ve 13.301 trilyon TL matrah farkı bulundu. 1996 yılında beyan edilmeyen tutarın, beyan edilen tutara oranı yüzde 26, 1997 yılında yüzde 39, 1998 yılında yüzde 38, 1999 yılında yüzde 81, 2000 yılında yüzde 55 ve 2001 yılında mütis bir artışla yüzde 206 olarak gerçekleşti. Denetimler sonucu bulunan matrah farkı 2001 yılında toplam vergi gelirlerinin üçte birine tekabül ediyor.

2001 Hesap Uzmanları Kurulu tarafından incelenen 2559 beyanda yer alan 3.8 katrilyonluk matrahta 11.7 katrilyonluk matrah farkı ortaya çıktı.

2001 yılı itibariyle Kurumlar Ver-

gisi mükellef sayısı 542.556, Gelir Vergisi mükellef sayısı 1.846.294, KDV mükellefi 2.876.610 ile Gelir Vergisi Stopajı verenler 1.941.392 ve bu mükelleflerin toplam sayısı 7.206.852'ye ulaşıyor. Maliye Bakanlığı'nın elinde bulunan denetim elemanı sayısı ise; Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri ve Vergi Denetmenleri ile toplam 2580 kişi. 2001 yılında 51.337 inceleme yapıldı. Bu rakam ise 1997 yılından bu yana en düşük inceleme sayısını oluşturuyor.

2001 yılında incelenebilir mükellef

sayısı 6.000.000 kabul edildiğinde vergi inceleme oranı yüzde 0.8 seviyesine gerilemiş oldu. Ancak bu denetim gücündeki zayıflığa karşın, 2001 yılı bütçe açığının 28.566 trilyon lira olduğu gözönüne alındığında 13.301 trilyon liralık matrah farkı bütçe açığının yüzde 47'sine karşılık geliyor. 2001 yılında vergi gelirleri 39.767 trilyon lira iken bulunan matrah farkı vergi gelirlerinin yüzde 33'üne karşılık geliyor.

Mükelleflerin yüzde 0.8'inin denetimiyle ortaya çıkan matrah farkları vergi kayıp ve kaybının boyutlarını sergilemesinin yanın-

Vergi Denetim Kadroları (1)

	Dolu Kadro	Boş Kadro	Toplam Kadro
Maliye Müfettişi (2)	107	360	467
Hesap Uzmanı (2)	288	862	1.150
Gelirler Kontrolörü (2)	352	1.548	1.900
Vergi Denetmeni (2)	1.875	5.074	6.949
Genel Toplam	2.622	7.844	10.466

(1) 09.02.2001 Tarihi itibariyle

(2) Maliye Müfettiş Yardımcıları, Hesap Uzman Yardımcıları ve Stajyer Gelirler Kontrolörleri ile Vergi Denetmen Yardımcıları dahil

da Maliye Bakanlığı'nın vergi denetiminde yetersizliğini ortaya koyuyor.

2001 yılı denetim sonuçları; vergi denetiminin yeterince yapılıyor mu? Vergi denetimi yeniden yapılandırılmalı mı? gibi sorularında cevaplandırılması gerekliliğini bir kez daha gözler önüne seriyor.

2001 yılı vergi inceleme sonuçları vergi denetim birimlerinin çalışmaları hakkında da çeşitli ipuçları veriyor. 13.479 trilyonluk matrah farkının 11.787 trilyonluk kısmı hesap uzmanlarına ait. Bu gruba Vergi Denetmenleri 958 trilyonla, Gelirler Kontrolörleri 550 trilyonla takip ediyor. Maliye Teftiş Kurulu ise 4 trilyon 700 milyarlık bir paya sahip.

Maliye denetim gücünü kaybediyor

Vergi denetim kadrolarındaki kan kaybı sürüyor. Bakana bağlı olarak denetim görevi yürüten Maliye Müfettişlerinin sayısı 2001 yılında 89 kişiye düştü. Hesap Uzmanı sayısı ise 288 kişi, Maliye Müfettişliği için toplam 467 kadro ve Hesap Uzmanlığı içinde 1.150 kadro bulunuyor.

Gelirler kontrolörleri ve Vergi Denetmenleri için 8.849 toplam kadro olmasına karşın bunun ancak 2.227'si dolu bulunuyor.

Maliye Müfettişleri

1995 yılında Maliye Müfettişliği için ayrılan kadroların yaklaşık yüzde 50'si dolu iken bu oran 2000 ve 2001 yıllarında yüzde 25'ler seviyesine geriledi. Maliye Teftiş Kurulu'ndan ayrılanların ayrılış sebepleri incelendiğinde 1991-2001 yılları arasında 1 kişi emekli olurken 40 kişi istifa etti ve 49 kişide idari görevlere atandı. Maliye Müfettişlerinin büyük bölümü idari görevlerde bulunuyor. Başta Maliye Bakanı olmak üzere 2 Müsteşar, 3 Genel Müdür, 4 Genel Müdür Yardımcısı ve 28 Daire Müdür Yardımcısı ve 28 Daire Başkanı Maliye Müfettişi ünvanına sahip bulunuyor.

Maliye Müfettişleri ve Müfettiş Yardımcıları tarafından 1995 yılında 336 vergi inceleme raporu hazırlanırken bu rakam 2000 yılında 272'ye ve 2001 yılında ise 171'e geriledi.

Hesap Uzmanları

1.190 Hesap Uzmanı kadrosu olmasına karşın bunun ancak 288'i dolu bulunuyor. Hesap Uzmanları Kurulu'nun raporuna göre 2000 yılı için aktif uzman sayısının 175 olduğu çalışma raporunda yer alıyor. Hesap Uzmanları 1990 yılında toplam 2.945 inceleme gerçekleştirenken bu rakam 1995 yılında 4.398'e yükselmesine karşın 1999 yılında 2.372 ve 2000 yılında 3.103 olarak gerçekleşti. 2001 yılında ise 2.959'a düştü.

Hesap Uzmanları tarafından düzenlenen her 100 raporun 82 tanesi için uzlaşma istenmekte ve uzlaşmaya konu her 100 raporun 83 tanesinde uzlaşma sağlanmakta.

Gelirler Kontrolörleri

Gelirler Kontrolörleri de büyük kadro erozyonuna uğrayan denetim birimlerinin başında geliyor. Toplam 1900 kadro bulunmasına karşın dolu kadro sayısı 352 kişi.

Gelirler Kontrolörleri 1990 yılında 2.823 inceleme gerçekleştirenken, 1995 yılında 2.784 ve inceleme sayısındaki düşüş eğimini koruyarak 1998 yılında 1.665, 2000

Maliye Bakanlığı Denetim Elemanları tarafından yıllar itibariyle yapılan denetim sonuçları

Yılı	İncelenen Matrah (Milyan TL)	Bulunan Matrah Farkı (Milyon TL)	Beyan Edilmeyen Tutarın Beyan Edilen Tutara Oranı	Vergi Gelirleri	Bütçe Açığı
1996	375.262.112	99.724.529	26,57 %	2.244.094	-1.233.350
1997	723.880.102	284.899.552	39,36 %-	4.745.484	2.235.153
1998	1.763.357.888	684.220.838	38,80 %	9.228.596	-3.803.376
1999	1.288.777.870	1.043.797.167	80,99 %	14.802.280	-9.151.620
2000	3.621.021.663	1.987.099.014	54,88%	26.503.698	-13.264.885
2001	6.443.075.743	13.301.063.477	206,44%	39.767.892	-28.566.462

yılında 1.650 ve 2001 yılında 2.594 inceleme gerçekleştirdi.

Bu incelemelerde de önemli matrah farkları ortaya çıkarıldı. Gelirler Kontrolörleri 2001 yılında 275 tilyonluk matrah incelerken 550 trilyonluk matrah farkı buldular.

Vergi Denetmenleri

Sayıcı en büyük denetim gücünü oluşturan Vergi Denetmenleri de

yine boş kadrolarla denetim yapıyorlar. Toplam 6.949 Vergi Denetmeni kadrosu bulunmasına karşın dolu kadro sayısı 1.800 kişi.

1990 yılındaki adıyla Vergi Kontrol Memurlarının inceleme sayısı 100.085 iken bu rakam 1995 yılında 56.096'ya ve 2000 yılında 55.310'a geriledi. 2001 yılında ise gerileme sürerek 46.613'e düştü.

Maliye Bakanlığı bünyesinde 10.466 vergi denetim kadrosu bulunurken bunun 7.844'ü boş bulunuyor. Dolu kadro sayısı olarak ise 2.622 kişi görünüyor. ancak bu rakam fiili denetim kadrosu anlamına gelmiyor. Bu kadroda gözüken ancak idari ve çeşitli görevler nedeniyle denetim yapmayanların sayısında yüksek olduğu tahmin ediliyor.

Vergi inceleme sonuçları (1997-2001)				
Denetim Birimleri	Yılı	İnceleme Sayısı	İncelenen Matrah (Milyon TL)	Bulunan Matrah Farkı (Milyon TL)
Teftiş Kur.Başk.	1997	574	4.379.562	123.532.495
Hesap Uz.Kur.Bşk.	"	2592	419.154.12	38.422.235
Gelirler Kont.	"	1776	31.628.062	32.518.029
Vergi Denetmenl.	"	58256	268.726.316	90.426.793
Toplam		63198	723.888.102	284.899.552
Teftiş Kur.Başk.	1998	437	20.945.829	92.549.075
Hesap Uz.Kur.Bşk.	"	4171	714.904.254	184.860.388
Gelirler Kont.	"	2502	135.198.268	142.230.580
Vergi Denetmenl.	"	61635	892.381.537	264.580.795
Toplam		68748	1.763.429.888	684.220.838
Teftiş Kur.Başk.	1999	266	949.882	1.253.548
Hesap Uz.Kur.Bşk.	"	2372	271.577.739	512.999.650
Gelirler Kont.	"	1665	149.139.740	200.551.329
Vergi Denetmenl.	"	47428	867.110.509	328.992.640
Toplam		51731	1.288.777.870	1.043.797.167
Teftiş Kur.Başk.	2000	272	43.616.463	59.070.136
Hesap Uz.Kur.Bşk.	"	3103	1.223.427.564	959.008.208
Gelirler Kont.	"	1650	658.274.904	430.973.298
Vergi Denetmenl.	"	55310	1.695.702.732	538.050.372
Toplam		60335	3.621.021.663	1.987.102.014
Teftiş Kur.Başk.	2001	171	20.199.426	4.712.672
Hesap Uz.Kur.Bşk.	"	2559	3.858.514.397	11.787.795.735
Gelirler Kont.	"	2594	275.498.146	550.108.491
Vergi Denetmenl.	"	46013	2.288.863.774	958.446.579
Vergi Dai.Müd.	"	16795	869.622.318	178.078.270
Toplam		68132	7.312.698.061	13.479.141.747

Ekonomik göstergeler:

Kriz devam ediyor

Türkiye'nin ekonomik krizden çıktığı yolunda yapılan açıklamalara işveren ve işçi örgütleri katılmadı. Ekonomik göstergelerde krizin şiddetini azaltarak devam ettiği yönünde. Enflasyon rakamlarındaki düşüş ile faiz oranlarındaki gerileme krizin bittiği yönündeki tezlere temel oluştururken, ödemeler dengesi, cari açık, üretim ve istihdam verileri krizin şiddetinin azaltarak devam ettiği yönünde.

Cari Açık

Cari işlemler dengesi 2001 yılının son ayını 416 milyon dolar açıkla kapattı. 2000 yılında 9 milyar 819 milyon dolar açık veren cari işlemler dengesi, 2001 yılının Mart ayından Kasım ayına kadar fazla vermişti.

Dış ticaret dengesi ise kriz dönemi dahil olmak üzere negatif eğilimini sürdürdü. Dış ticaret dengesi 2001

yılı Ekim ayında 38 milyon dolar, Kasım ayında 238 milyon dolar ve 593 milyon dolar ithalat lehine gelişme sergiledi.

Cari işlemler dengesindeki açıktan yaz aylarında yaşanan turizm gelirlerinin kış aylarıyla birlikte azalması etkili oldu.

İmalat Sanayi geriliyor

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2001 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre üretimde çalışanlarda yüzde 11.5 ve çalışılan saatte yüzde 12.8 azalış gerçekleşti.

İmalat sanayiinde üretimde çalışanlar, üretimde çalışılan saat ve kısmi verimlilik indeksi sonuçlarına göre, 10 ve daha fazla kişi çalışan özel sektör sanayi işyerlerinin katma değerlerinin yaklaşık yüzde 89'unu oluşturan büyük özel sektör imalat sanayi işyerleri ile kamu kesimine ait tüm imalat işyerlerinde, 2001 yı-

lı son çeyreğinde bir önceki yılın aynı döneminde üretimde çalışan kişi başına verimliliğin yüzde 1.5 azaldığını, çalışan başına verimliliğin ise yüzde 0.1 arttığı belirtildi.

2001 yılı IV. döneminde Sanayi üretiminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 11.7 azalış gerçekleşti. Üç Aylık Sanayi Üretim İndeksi sonuçlarına göre, 2001 yılı IV. döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre imalat sanayi sektörünün yüzde 12.8, madencilik sektörünün yüzde 16.7 azalış, elektrik, gaz ve su sektörü ise yüzde 0.3 artış gösterdi.

Yapılan açıklamaya göre imalat sanayi sektörünün üretiminin; devlet sektöründe yüzde 7.5, özel sektörde ise yüzde 14.1 azalış gösterdiği belirtildi.

Enstitü Başkanlığı yaptığı açıklamada, 2001 yılı oniki aylık üretimin bir önceki yılın oniki aylık üre-

İmalat sanayinde bir önceki yılın aynı dönemine göre değişim (%)				
2001 yılı IV. dönem				
Kısmi Verimlilik				
Sektör	Üretimde çalışan sayısında	Üretimde çalışan saatte	Üretimde çalışan kişi başına	Üretimde çalışan saat başına
Devlet	-7.2	-9.3	-0.3	2.0
Özel	-12.2	-13.5	-2.2	-0.7
Toplam	-11.5	-12.8	-1.5	0.1

Aylar	Trafiğe kaydı yapılan araç sayısı	Trafikten kaydı silinen araç sayısı	Toplam trafikte artan araç sayısı
Ocak 2002	6 197	1 094	5 103
Ocak 2001	17 113	679	16 434

timine göre toplam sanayi sektöründe yüzde 8.6, madencilik sektöründe yüzde 8.0, imalat sanayi sektöründe yüzde 9.5, elektrik, gaz ve su sektöründe ise yüzde 1.5 azalış gösterdiğini belirtti.

Ücretler geriledi

Tüketici fiyatları indeksi ile deflate edilerek hesaplanan reel indekse göre 2001 yılı son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre, üretimde çalışan saat başına ücret yüzde 20.6, üretimde çalışan kişi başına kazanç yüzde 20.2 ve diğer işlerde çalışan kişi başına kazanç ise yüzde 16.8 azaldı.

DİE, yapılan açıklamada elde edilen sonuçlara göre 2001 yılı IV. dönem üretimde çalışan saat başına ücret indeksinin bir önceki yılın aynı dönemine göre;

Devlet sektöründe nominal olarak yüzde 32.2 artış ve reel olarak yüzde 21.0 azalış, Özel sektörde ise nominal olarak yüzde 33.6 artış ve reel olarak yüzde 20.3 azalış gösterdiği,

Aynı işyerlerinin 2001 yılı IV. dönem üretimde çalışan kişi başına kazanç indeksinin ise yine bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında;

Devlet sektöründe nominal olarak yüzde 30.3 artış ve reel olarak yüzde 22.2 azalış, Özel sektörde ise nominal olarak yüzde 35.1 artış ve reel olarak yüzde 19.4 azaldığı,

Yine aynı işyerlerinin 2001 yılı IV. dönem diğer işlerde çalışan kişi başına kazanç indeksinin ise yine bir önceki yılın aynı dönemine göre;

Devlet sektöründe nominal olarak yüzde 38.1 artış ve reel olarak yüzde 17.6 azalış, Özel sektörde ise

nominal olarak yüzde 39.3 arttığı ve reel olarak yüzde 16.8 azaldığı ifade edilmiştir.

İnşaat Sektörü geriledi

Bir çok sektörü harekete geçirme özelliği olan inşaat sektöründe gerilemesini sürdürüyor. 2001 yılında 2000 yılına göre, belediyeler tarafından verilen yapı ruhsatı sayısı yüzde 3.8, yapı kullanma izin belgesi yapı sayısı da yüzde 7 azalış gösterdi.

DİE verilerine göre, 2001 yılında 2000 yılına göre, Yapı Ruhsatı verilen yapıların değerinde yüzde 43.7'lik artış, daire sayısında yüzde 12.3'lük azalış; Yapı Kullanma İzin Belgesi verilen yapıların değerinde yüzde 48.1'lik artış, daire sayısında yüzde 2.7'lik azalış olduğu açıklandı.

Otomobil Satışları geriledi

2002 yılı Ocak ayında trafiğe kaydı yapılan araç sayısı 6.197 olarak

gerçekleşti. Bir yıl önce aynı dönemde bu sayı 17.113 olmuştu. Böylece bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 63.8'lik bir gerileme yaşandı.

İç borç stoku 118 katrilyon

İç borç stoku, Hazine'nin IMF'den gelen 9.1 milyar dolarlık kredinin 6 milyar dolarlık bölümüyle Merkez Bankası ile TMSF'de bulunan tahvillerin geri ödenmesinde kullanılması nedeniyle Şubat ayı sonunda 118 katrilyon liraya geriledi. Şubat ayında iç borç stoku 10 katrilyon 95 trilyon gerileme gösterdi.

Türkiye geçen yıl, bulabildiği orta ve uzun vadeli dış borçtan 9.9 milyar dolar daha fazla dış borç geri ödemesi yaptı. Türkiye bu yolla yurt dışına transfer etti. Kısa vadeli dış borçlardaki azalış da dikkate alındığında Türkiye'nin yurt dışına yaptığı net transfer 22 milyar dolara ulaşıyor.

Ödemeler Dengesi Özet sunum(*) (Milyon ABD Doları)		
	2000 Ocak-Aralık	2001 Ocak-Aralık
A.Cari İşlemler Dengesi	-9819	3314
İhracat FOB	31667	35104
İthalat FOB	-54042	-39879
Dış Ticaret Dengesi	-22375	-4775
Diğer Mal ve Hizmet Gelirleri	22320	17935
Diğer Mal ve Hizmet Giderleri	-14989	-13824
Toplam Mal ve Hizmet Dengesi	-15044	-664
Karşılıksız Transferler (Resmi): Net	5011	3771
Karşılıksız Transferler (Resmi): Net	214	207
* Geçici		

Vergide basitleştirmenin adı

ÖTV

Vergi sisteminde basitleştirme ve sadeleştirme sağlayacak olan Özel Tüketim Vergisi Kanun tasarısı TBMM gündemine geldi. Kanun tasarısı ile yeni vergi yükü getirilmezken çeşitli isimler altında alınan vergiler ÖTV'ye dahil ediliyor.

Tasarı yasalarsa, petrol ürünlerinde, kilogram ve litre fiyatları üzerinden alınacak vergi miktarları 1.000 TL ile 765.000 TL arasında olacak. Akaryakıtlarda Litre'de 736.000 ile 765.0000 TL ÖTV alınacak. Bu tutarı düşürmeye ve artırmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınıyor.

ÖTV kapsamına alınan diğer ürünlerde ise vergi oranı uygulanacak. Kapsamda taşıt araçları, kolalı gazozlar, bira, şarap, alkollü içkiler, tütün ürünleri, parfümeri, beyaz eşya olmak üzere benzeri ürünler yer alıyor. Alkollü içkilerde vergi oranı yüzde 190 olarak uygulanacak.

ÖTV'nin yürürlüğe girmesiyle ikinci el otoda Taşıt Alım Vergisi kalkacak.

Beyan ve ödeme

ÖTV, mükelleflerin yazılı beyanları üzerine tarh olunacak. Vergilendirme dönemi, 1 sayılı listedeki mallar için her ayın ilk 15 günlük birinci ve kalan günlerinden oluşan 2. dönem, 3 ve 4 sayılı listedeki mallar ile 2 sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanların tesliminde de faaliyette bulunulan takvim yılının birer aylık dönemi olacak.

Beyannameler 1 sayılı listedeki mallar için vergilendirme dönemini izleyen 10. gün, diğerleri için 15. gün akşamına kadar mükellefin KDV yönünden bağlı olduğu vergi dairesine verilecek.

Söz konusu düzenleme ile 1 sayılı listedeki malları satın alanların, bu malları daha yüksek tutarda vergiye tabi bir mal olarak kullanmak veya 3. kişilere satmak suretiyle vergi ziyana sebebiyet vermeleri durumunda bunlara vergi ziyai cezası uygulanacak.

İki sayılı listedeki kayıt ve tescile tabi malların ilk iktisabına ilişkin işlemleri gerçekleştirenler de, bu işlemlerden önce ÖTV ödediğini gösteren belgeleri aramak zorunda olacak. Bu zorunluğa uymamak yoluyla verginin ödenmesinden önce işlem yapan gümrük memurları, kayıt ve tescile yetkili memurlar, motorlu araç ticareti yapanlar, vergi, vergi cezası ve gecikme zammının dan müteselsilen sorumlu tutulacak.

Özel Tüketim Vergi Tutar ve Oranları

Ürünler (I Sayılı Liste)	ÖTV Tutarı
Nafta (kg), uçak benzini (lt), benzin tipi Jet yakıtı (lt), Jet Yakıtı (lt), yağlama yağları (kg), motor yağları (kg), Vazelin (kg), parafin (kg)	1.000 TL
Oktanı 95'den az olanlar (lt)	736.000 TL.
Oktanı 95 veya daha fazla fakat 98'den az olanlar (lt)	765.000 TL.
Oktanı 98'den az olanlar (lt)	776.000 TL.
Gazyağı (lt)	474.000 TL.
Motorin (lt)	501.458 TL.
Benzol, Tolvol, Solvent, White Spirit, vernik (kg)	736.000 TL.
Ürünler (II. Sayılı Liste)	
Traktörler	Yüzde 1
Otobüs	Yüzde 2
Midibüs	Yüzde 5
Minibüs	Yüzde 10
Binek otomobiller (ambulans, mahkum taşımaya mahsus arabalar, itfaiye araçları hariç)	
Silindir hacmi 1.000 cm ³ 'ü geçmeyenler	Yüzde 20
Silindir hacmi 1.000-1.600 cm ³ arası olanlar	Yüzde 26
Silindir hacmi 1.600-2.000 cm ³ arası olanlar	Yüzde 35
Silindir hacmi 2.000 cm ³ 'ü geçenler	Yüzde 40
Golf arabaları vb. taşıtlar	Yüzde 7
Motosikletler	
Silindir hacmi 50-250 cm ³ arası olanlar	Yüzde 7
Silindir hacmi 250-500 cm ³ arası olanlar	Yüzde 8
Silindir hacmi 500-800 cm ³ arası olanlar	Yüzde 9
Silindir hacmi 800 cm ³ 'ü geçenler	Yüzde 10
Helikopterler, uçak ve diğer hava taşıtları	Yüzde 0.5
Yatlar, spor tekneleri, kanolar	Yüzde 8
III Sayılı Liste	Yüzde 15
Kolalı gazozlar	
Biralar	Yüzde 34
Taze üzüm şarabı	Yüzde 34
Köpüklü şarap, vermut, diğer alkollü içkiler	Yüzde 192
Tütün içeren purolar, sigaralar, tütün	Yüzde 52
IV Sayılı Liste	
Havyar, parfüm, tuvalet suları, güzellik ve cilt bakım ürünleri, deodorantlar, post ve kürk, poşetlenerek satılan kitap, broşür, gazete, inci, elmas, kıymetli taşlar, klima cihazları makinaları, tıraş makinası, mikrofön ve hoparlörler, teyp, video, televizyon, video bant, disk, televizyon kameraları, cep alıcıları, revolverler ve tabancalar, diğer ateşli silahlar, kristal avizeler, eğlence merkezleri için oyun eşyası	Yüzde 7

Fransa'da seçimler vergi indirimine odaklandı

Fransa'da gerçekleştirilecek Başkanlık seçimlerinde adayların seçim bildirgelerinin temelini vergi politikaları oluşturdu. Jacques Chirac ile Lionel Jospin'in yarışacağı seçimlerde her iki adayda vergi oranlarını düşüreceklerini açıkladılar.

Fransa'da, zorunlu vergi oranları GSMH'nın yüzde 45'ine tekabül ediyor. Bu oran OECD ülkeleri ortalamasında yüzde 37.2 ve AB ortalamasında yüzde 41.45. Fransa'da GSMH'nın yüzde 45'ini oluşturan vergilerin yüzde 30'u doğrudan vergilerden elde ediliyor.

Vergi, Fransız kamuoyunda eleştirilen en önemli konuların başında geliyor. Şirketlerin üzerinden alınan doğrudan vergi yükü tutarı GSMH'nın yüzde 5.5'ine tekabül ederken, Almanya'da bu oran yüzde 1.6 seviyesinde. Fransa'da servet üzerinden alınan vergiler ise GSMH'nın yüzde 2.4'üne tekabül ederken, bu oran AB ortalamasında yüzde 1.8 seviyesinde.

Fransa'da yapılacak seçimlerde güçlü adaylardan şu-

andaki Cumhurbaşkanı Jacques Chirac; 19 milyar Euro'luk bir vergi indirimi tahdütünde bulundu. Chirac, gelir üzerinden alınan vergilerin beş yıl içerisinde üçte bir oranında indirileceğini ve bu indirimin 15 milyar Euro'ya tekabül edeceğini açıkladı. Ayrıca oteller ve lokantalardan alınan KDV'nin düşürüleceğini tahlüt etti.

Başkanlık yarışının diğer güçlü adaylarından şu andaki Başbakan Lionel Jospin'in vergi sistemine ilişkin gerçekleştirmeyi tahhütleri ise şöyle;

● Beş yıl içerisinde Emlak Vergisi'nin (Taxe d'habitation) yarı yarıya azaltılması görüşünde. Bunun maliyeti 4.3 milyar Euro. Emlak vergisinin en arkaik ve en haksız ver-

gi olduğunu savunuyor. Çünkü bu vergi oranları, hala 1970 yılında hesaplanan ve şimdiki gayrimenkul piyasasından ve mükelleflerin gelirlerinden tamamen kopuk olan, gayrimenkul değerlerine göre hesaplanmaktadır. Şu anda 20 milyon mükellef bu vergiyi ödemektedir.

● 2000-2003 yılları arasında Gelir vergisinin 8.7 milyar Euro tutarında azaltılmasını öngörmektedir. Bu programı şu anda uygulamaktadır.

● İstihdam için Prim (IIP): Bu, ücretleri asgari ücretin 0.3 ila 1.4 katı olanlar için devletin verdiği bir vergi kredisi. 2002 yılında IIP 2.26 milyar Euro kadardır. IIP, yüzde 70'inin gelir vergisi mükellefi olmadığı yaklaşık 10 milyon kişiyi ilgilendirmektedir. Şu anda yıllık olarak ödenmektedir (her yılın Eylül ayında), Jospin, bunun yıl içerisinde birçok kere ödenmesi gerektiğini ifade etmektedir.

● Kurumlar Vergisi: Jospin, bir "İstihdam sözleşmesi" meydana getirerek, istihdam yaratan kurumların vergilerinin düşürülebileceğini savunuyor.

Uluslararası vergi diyalogu oluşturuluyor

Uluslararası kuruluşlardan IMF, Dünya Bankası ve OECD vergi konusunda ilişkilerin ve bilgi aktarımının geliştirilmesi amacıyla Uluslararası Vergi Diyalogu grubu oluşturmalarını önerdiler. Gruba Birleşmiş Milletlerinde dahil olmasıyla 140 ülkenin temsilinin sağlanması hedefleniyor.

IMF, OECD ve Dünya Bankası, ulusal vergi kurumlarıyla birlikte vergi konusunda ilişkilerini artırmak ve geliştirmek için Uluslararası Vergi Diyalog (UVD) grubu oluşturulmasını önerdiler. Bu gruba, Birleşmiş Milletler ile Vergi Yönetimi ile ilgili Uluslararası Örgütler Komitesi'nin (Committee of International Organization on Tax Administration) de katılması beklenmekte. Bu Komitede 140 ülke temsil ediliyor.

UVD'nin hiçbir zaman vergi kanunu koyma ve düzenleme gibi bir yetkisi bulunmayacak. UVD'nin ana amacı, ulusal hükümetler ile uluslararası kuruluşlar arasındaki iletişimi artırmak olarak saptandı.

OECD tarafından yapılan açıklamada kurulacak olan Uluslararası Vergi Diyalogu grubunun hedefleri, faaliyet alanı, yaklaşımı, örgüt yapısı ve yönetim kurulunun görevleri şu şekilde belirlendi.

Uluslararası Vergi Diyalogu'nun kurulmasındaki ana öğeler:

Hedefler

- Vergileme konusunda hükümetler arasında uluslararası düzeyde bir ilişkinin kurulması;
- Vergilemede yararlı faaliyetlerin oluşturulması ve paylaşılması;
- Teknik yardım için açık bir zemin hazırlamak;
- Var olan uygulamalar ile ilgili çalışmaların yinelenmesini önlemek.

Faaliyet Alanı

- Ulusal ve uluslararası vergi politikaları ve yönetimi

Yaklaşım

- Var olan kuruluşların gücüne dayalı;
- Ulusal ve yerel vergi yönetimlerinin de katılımıyla IMF, OECD, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler temsilcilerinden oluşan bir yönetim kurulu oluşturmak;
- Vergi politikası ve yönetimi ile ilgili düzenli olarak uluslararası konferanslar düzenlemek.

Örgüt

- Sponsor kuruluşlardan gelen kaynak;
- Yönetim Kurulu üyelerinden gelen personel

Yönetim Kurulunun görevleri:

- a) Düzenli olarak uluslararası toplantılar düzenlemek;
- b) Yararlı vergileme faaliyetlerinin tanınması ve paylaşılması kolaylaştırmak;
- c) İkili ve çok taraflı teknik yardımların daha iyi şekilde koordine edilmesini sağlamak.

IMF: ekonomik göstergeler güncellenmeli

IMF tarafından hazırlanan Raporda On the Observance of Standards and Cades (ROSC) Data Module isimli veri toplama ve yayımlama sistemleri raporunda Türkiye'nin milli hesaplar ve fiyat endekslerinden bazılarının güncellenmesi önerisinde bulundu.

Raporda, 1987 yılı baz alınarak hazırlanan GSMH hesaplarından 1996 yılının baz alınması, tüketici fiyatları endeksinin yeniden düzenlenmesi, tüm mali verilerin tek bir merkez tarafından hazırlanması görüşleri yer aldı.

103 sayfalık raporda Türkiye'nin istatistik sistemi detaylı bir şekilde değerlendirilerek olumlu bulunan yönler ve çözüme ilişkin öneriler yer alıyor.

IMF'nin raporunda Türkiye'nin uluslararası istatistik standartlarına uyumunu pekiştirmek için bir dizi önlem alınması öneriliyor. Raporda, "yüksek öncelikli" olarak sınıflandırılan önlemlerin tümünün, acil bir biçimde ele alınması isteniyor. Özellikle, kamunun finansmanına yönelik istatistiklere ilişkin olarak yapılan önerilerinin en yakın olan sürede ele

alınması gereği vurgulanıyor.

Raporda, özellikle mali istatistiklere ilişkin olarak bir çalışma grubu kurulabileceği ve bu gruba Maliye Bakanlığı, Hazine ve DPT gibi ilgili kuruluşların teknik elemanlarının katılabileceği belirtildi.

Kurumsal düzenleme

Raporda, Türkiye'nin istatistik alanında Kurumsal düzenlemeler yapması öneriliyor. Bu kapsamda, Yüksek İstatistik Konseyi'nin daha aktif bir biçimde yeniden oluşturulması, konseyin yılda iki kez toplanması ve kuruluşlar arasındaki ilişkilerin daha resmi hale getirilmesi isteniyor.

Yüksek öncelikli düzenlemeler

IMF, halen 1987 yılı fiyatları baz alınarak hazırlanan milli gelir (GSMH) istatistiklerinin, 1996 yılı fiyatları baz alınarak hesaplanmasını, 1996 yılına kadar geri dönülerek yıllık ve çeyreklere ilişkin büyüme oranlarının gözden geçirilmesi gerektiğini kaydetti. Bu çerçevede, yıllık sanayi anketleri yapılması, mal akışı metodolojinin değiştirilmesi, üretim ve hanehalkı tüketiminin

daha ayrıntılı olarak tahmin edilmesi hizmet ticaretinin daha ayrıntılı ele alınması, mal ihracatına bavul ticaretinin dahil edilmesi, inşaat, ithalat vergileri gibi selektif kalemlere ilişkin tahminlerin iyileştirilmesi önerildi.

IMF raporunda iyileştirilmeleri için yüksek öncelik verilmesi istenen bazı alanlar ise şöyle:

Enflasyon

DİE'nin tüketici fiyatları endeksindeki (TÜFE) ağırlıkları gözden geçirilerek daha da geliştirilmesi.

Mali istatistikler

Mali istatistiklerin toplanma, işleme ve yayımlanma sorumluluğu ve yetkisi tek bir kuruluşa verilmeli.

Tüm hükümet kuruluşlarına uygulanacak olan standartlaştırılmış hesap sistemleri geliştirilmeli. Tüm mali veriler tek bir belgede yayımlanmalı.

Bankacılık

Bankacılık sektörünün analitik raporlarının zamanlanması iyileştirilmeli.

Varlıkların gerçek değerini gös-

terir bir şekilde hesaplanmasına yönelik adımlar atılsın (fiyat ve döviz kurlarındaki değişikliklerden kaynaklanan revaluasyonlar ve varlıkların hacmindeki diğer değişiklikler).

Ödemeler dengesi

Aylık ödemeler dengesi ve yıllık uluslararası yatırım pozisyonu BPM5 tarafından önerilen sınıflandırılmaya göre uygun olarak hazırlanıp yayınlanmalı,

Metodoloji, kaynak verileri ve istatistik tekniklerinde yapılacak büyük değişiklikler önceden açıklanmalı,

Ticari bankalar aracılığıyla banka müşterileri hakkında ek bilgi istenmesi ve bankaların döviz kayıtlarına dayalı mevcut verilere ek olarak şirket anketleri yapılmalı.

Hazine, IMF verileri güvenilir buldu

IMF tarafından hazırlanan rapora ilişkin Hazine Müsteşarlığı tarafından yapılan açıklamada; "Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 1999 yılından bu yana hazırlanmakta olan Standart ve Kuralların Karşılansısı Raporları (Report on Observance of Standards and Codes - ROSC) kapsamında mali şeffaflık, veri standartları, mali sistem gibi alanlarda ülke uygulamalarının uluslararası standartlar karşısındaki durumu değerlendirilmektedir. Bugüne kadar pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan IMF üye-

si ülke değerlendirilme kapsamına alınmıştır.

Raporda ;

- Türkiye'nin, makroekonomik verilerin kalitesi için gerekli olan yasal ve kurumsal çerçeveye sahip bulunduğu;

- Verileri yayımlayan kurum çalışanlarında profesyonelliğinin üst düzeyde olduğu;
- Veri kalitesi olgusunun ilgili kurumlarca çalışmalarının temel hedefi olarak algılandığı;
- İstatistiki uygulama ve politikaların şeffaf ve etik ilkelerle uyumlu olduğu ve çalışmaların politik etkiden uzak yürütüldüğü;
- Türkiye'nin fiyat endeksleri, parasal veriler ve ödemeler dengesi istatistiklerinin uluslararası

standartlarla genel olarak uyumlu olduğu ve;

- Türk makroekonomik istatistiklerinin büyük ölçüde yanlışsız ve güvenilir olduğu

belirtilmekte.

Raporda ayrıca;

- milli hesaplar ve fiyat endekslerinde bazı güncellemelerin yapılması;

- mali istatistiklerde standart muhasebe sistemlerinin oluşturularak kamu sektörünün tamamında uygulanması;

- ödemeler dengesi istatistiklerinde BPM5 (Ödemeler Dengesi Kılavuzu, 5. Versiyon) ve parasal istatistiklerde MFSM (Parasal ve Mali İstatistikler Kılavuzu)

standartlarına hali hazırda yüksek düzeyde olan uyu-

mun daha da iyileştirilmesi yönünde bazı teknik tavsiyelerde bulunulmuş olup, bu tavsiyeler ülkemizin istatistik sisteminin hızla değişen uluslararası standartlara olan mevcut uyumunun daha da artırılması amacını taşımaktadır. Raporda ayrıca, Türk makamlarının söz konusu uyumu en üst düzeye ulaştırmak için gerekli çalışmaları hali hazırda titizlikle sürdürmekte olduğu da vurgulanmıştır. Nitekim, Ekim 2001 tarihinden itibaren sağlanan çok sayıdaki gelişme, raporun daha sonra hazırlanan "Yetkililerin Görüşü" isimli bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır."

Japon ekonomisi

Mucizenin ardından çöküş mü?

90'lı yıllar boyunca iki kısa ara dönem dışında ekonomik durgunluğun ve son zamanlarda da deflasyonun hüküm sürdüğü Japonya'da ekonomik durum daha da kötüleşiyor. Hasıla hızlı bir düşüş gösterirken işsizlik giderek tırmanıyor. Ancak Japon ekonomisine, bu uzun dönemde, 1930 başları depresyonuna benzer bir şiddetli ekonomik daralmaya maruz kalmadığı için yine de bir yeni mucize yaratmış gözüyle bakılabilir.

Artık diğer ülkelerin ve kurumların da, Japon ekonomisindeki bu kötüye gidişin bir çöküşe dönüşmesi olasılığına karşı, katlanabilecekleri zararları en aza indirmek için de gerekli önlemleri almakta oldukları görülmektedir.

1990'ların başlarında kendini hissettiren ve önlenememesi nedeniyle giderek bir karabasana dönüşen bu ekonomik daralma varlık kıymetlerinde şiddetli bir gerilemeye yol açmış ve emlak fiyatları yüzde 84 oranında gerilemiştir. Bu gerileme aktiflerinde önemli boyutta gayrimenkul varlık bulunduran Japon şirketleri-

nin ve bankalarının bilançolarını olumsuz yönde derinden etkilemiştir. Varlıklardaki değer kaybı nedeniyle kaybedilen parasal değer 10.800 milyar Dolar olarak hesaplanmaktadır ki, bu rakam Japonya'nın üç yıllık Gayrisafi Yurtiçi Hasılasına eşdeğerdir.

Japonya'da ekonominin daha da daralmamasının, kötüye gitmemesinin nedeni, Hükümetin talebi canlı tutmak için ısrarlı bir biçimde yüksek hacimli kamu harcama programlarını yürürlüğe koymuş olmasıdır. Japon Hükümetleri bu güne kadar, ondan fazla teşvik paketi ile ekonomiye 130 000 milyar Yen tutarında pa-

ra enjekte etmişlerdir. Ancak şimdi Hükümetin kendisi bile özel sektör talebinde bir toparlanma olmaksızın daha ne kadar süre ile bu mali yükü taşıyabileceğini tartışmaktadır. Halen Hükümet borçlarının toplam tutarı GSYİH'nın yüzde 140'na ulaşmıştır ve mevcut koşulların sürmesi halinde bu oran 2008 yılında yüzde 200'ü aşacaktır.

Goldman Sachs finans kuruluşu tarafından geri dönmeyen alacak tutarları 237 000 milyar Yen olarak tahmin edilen Japon finans kuruluşları halen daralmasını sürdüren, deflasyon yaşayan ekonomide büyük güçlüklerle karşı,

Yabancılarca Sahip Olunan Japon Hisse Senetlerinin Bölgesel Dağılımı	
İngiltere	% 37.9
A.B.D.	% 31.7
Belçika/Lüksemburg	% 6.5
Fransa	% 3.2
Diğer Avrupa Ülkeleri	% 10.1
Asya Ülkeleri	% 4.2
Latin Amerika	% 2.0
Diğerleri	% 4.3

Japon Hükümet Bonolarının Sektörel Dağılımı (Eylül 2001 tarihi itibarıyla % olarak)	
Deniz aşırı	4.8
Diğerleri	8.1
Merkez Bankası	15.1
Diğer Finans Kurumları	25.9
Mevduat tutan şirketler	25.1
Sigorta ve emeklilik fonları	20.9

karşıya bulunmaktadır.

Yabancı yatırımcılar, bankerler ve derecelendirme kuruluşları ise Japonya'nın halihazırdaki mali durumunun sürdürülebilirliği konusunda endişe duymaya ve Dünyanın bu ikinci büyük ekonomisindeki gelişmelere karşı kendi risklerini azaltma yönünde harekete geçmeye başlamışlardır.

2000 yılı sonu itibarıyla yabancı yatırımcılar toplam 380 000 milyar Yene ulaşan Japon hükümet bonolarının -2001 yılında 388 000, 2002 yılında 414 000 milyar Yen- yüzde 4.8'ini tutmaktadır ve toplam değeri 359 000 milyar Yen olan hisse senedi piyasasında yüzde 17 oranında bir paya sahiptirler.

Halen Citibank ve JP Morgan Chase gibi bazı büyük bankalar Japonya ekonomisi ile ilgili olan risklerini azaltmaya çalışırken, bazı Kore bankaları daha da ileri giderek kredi hatlarını kesmeyi mütealaa etmektedirler.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's Japonya'nın kredi notunu iki ademe birden aşağı çekerek a2'ye çekebileceğinin sinyalini vermekte-

dir. Eğer bunu yaparsa, bu hareket yabancı kurumsal yatırımcıları ellerinde bulundurdıkları Japon hükümet bonoları stokunu düşürmeye zorlayabilir.

Fitch kredi derecelendirme kuruluşunun tepe yöneticisi David Riley "Sadece birtek (a) harfi içeren bir derece sınıfına dahil olduğunuz zaman siz başlıca sanayileşmiş ülkeler kategorisinden çıkmakta ve daha ziyade yüksek dereceli bir yeni yükselen ekonomi gibi görünmeye başlıyor olacaksınız" demekte ve şunları ilave etmektedir; "Yatırımcılar halen Japon bankaları ile ilgili müşterek riskleri konusunda kaygı duymaktadırlar. Ancak bu durum Japon hükümeti için sözkonusu değildir. Japon Hükümeti halen bir borç ödeyememe durumundan uzaktır ve çok hacimli bir iç tasarruf kaynağına başvurabilecek konumdadır ancak borçlanma da böyle sınırsız şekilde büyüme devam edemez."*

Ancak diğer gözlemciler bu kadar iyimser değildirler. Bazıları Japonya'nın mali sorunlarının kısa süre içinde, belki de bu yıl içinde giderek kritik bir görünüm kazanacağını tahmin etmektedirler.

Zira bu kesime göre Hükümet sadece bu tasarruf havuzuna başvuru olabilir, zira deflasyon bu düşük getirili hükümet bonolarının ve nakit paranın getirisini yükseltmektedir. Ancak sorun halen deflasyonun, borçlarını ödeyememe durumunda olan kurumların bilançolarını daha da bozmasıdır. Hükümetin bu kurumları daha fazla yaşatması olanaklı değildir çünkü bunların borç bulmalarının da bir sınırı bulunmaktadır. Bu görüşü savunanlar Hükümetin fiyatları yükseltme çabası içersine girmesi durumunda bono piyasasının çökeceğini iddia etmektedirler.

Japon yetkilileri bu karamsar tahminlerin ihtiyatla karşılanmasını gerekli bulmaktadırlar. A.B.D. ekonomisinin resesyondan kısa zamanda çıkmış olması düşük değerli Yen'in desteğiyle Japonya'dan yapılan ithalatı özendirilmekte bu ise efektif talebi olumlu yönde etkilemektedir. Şubat ayından buyana Japon Borsası yükselme göstermiştir.

Diğer taraftan Japon Hükümeti bankaların geri dönmeyen kredileri ile ilgili geniş kapsamlı bir programı uygulamaya koyma, ayrıca deflasyon problemi konusunda daha etkin önlemler alma hazırlığı içinde bulunmaktadır.

**Yabancılar Tarafından Tutulan Japon Hisse Senetleri
(000 milyar Yen olarak)**

1997	36.3
1998	35.2
1999	85.2
2000	64.2

* Financial Times, 22 mart 2002, Sh.5.

Yabancı sermaye gelişmekte olan ülkelerden uzaklaştı

Doğrudan yabancı sermaye daha çok gelişmiş ülkeleri tercih etmeye başladı. Gelişmekte olan ülkelerin doğrudan yabancı sermayeden aldıkları pay yüzde 18'lere geriledi. Gelişmiş ülkeler ise hem yabancı sermaye ihracında, hem de ithalatında merkez rolü oynuyorlar.

Hazine Müsteşarlığı Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2001 yılı raporunda hem dünyada hem de Türkiye'deki yabancı sermaye gelişmelerini değerlendirdi.

Uluslararası alandaki yabancı sermaye hareketleri ve Türkiye

Son yıllarda hızlı bir artış trendi gösteren uluslararası yabancı sermaye yatırımları 1989-1994 yılları arasında, yıllık ortalama 200 milyar dolar civarında seyredikten 1999 yılında 1.075 milyar dolar, 2000 yılında ise 1.271 milyar dolara çıkmıştır. Uluslararası doğrudan yabancı sermaye yatırımları bu artışları gösterirken

uluslararası krizlerden de, genel anlamda, pek fazla etkilenmemektedir. Ancak, bölgesel kaymalar olabilmektedir. Örneğin, 1998 yılında, bazı Asya ülkelerindeki finansal kriz ve ekonomik durgunluk, Rusya Federasyonu'ndaki ekonomik ve finansal kriz ve bu krizlerin bazı Latin Amerika ülkelerindeki yansımaları, dünyadaki üretim, ticaret ve mal fiyatlarındaki düşüş, bankaların kredilerindeki azalma, portföy yatırımlarındaki düşme ve özelleştirme hareketlerindeki azalma gibi olumsuz ekonomik şartlara rağmen, uluslararası doğrudan yabancı yatırımlar yüzde 44.9'luk bir artış göstererek 1997 yılında 478 milyar dolar iken, 1998 yılında 693 milyar dolar olmuştur. Uluslararası doğrudan yabancı sermaye yatırımları (DYSY) açısından kayda değer bir önemli gelişme de büyük miktarda yabancı sermaye girişi alan ülkelerin aynı zamanda büyük miktarda yabancı sermaye ihraç eden ülkeler olma-

sıdır. Bunun en bariz örneği ABD'dir. Bir ülkeyi DYSY için çekici yapan faktörler firmaları dışarıda yatırım yaparak genişlemeye teşvik eden şartlara ve rekabetçi avantajlara bağlı bulunmaktadır.

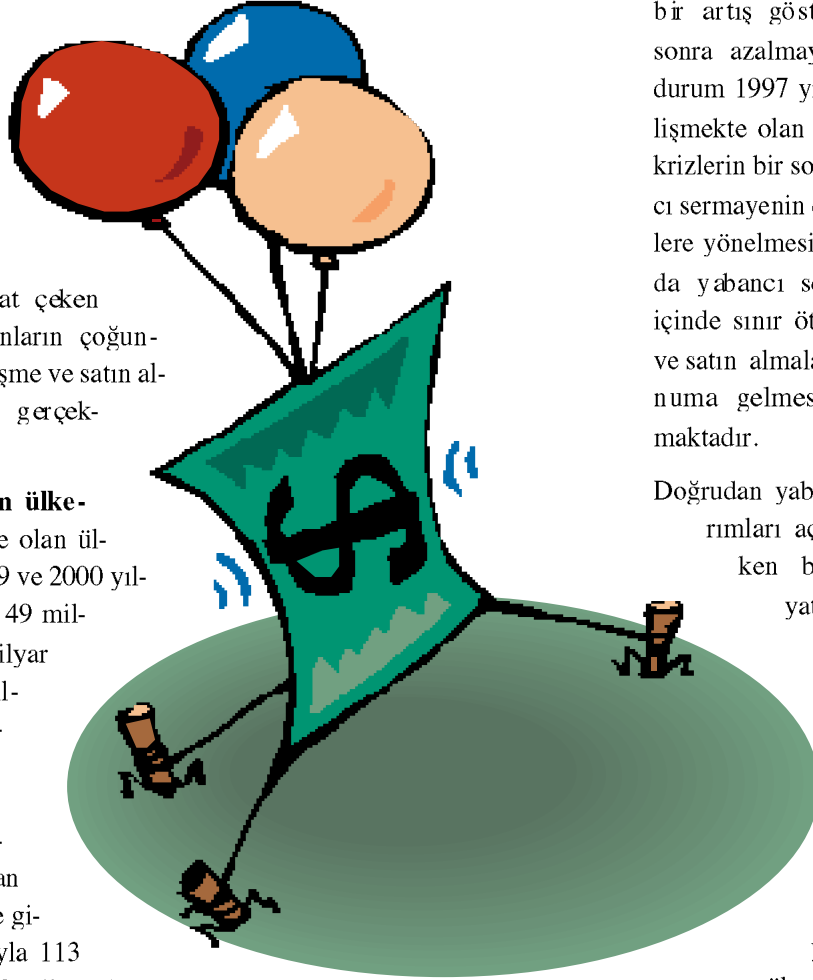
Uluslararası doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyine göre dağılımı

Gelişmiş ülkeler: Doğrudan yabancı sermaye olarak, gelişmiş ülkelere 1995 yılında 203 milyar dolar sermaye ihraç edilirken bu miktar 1999 ve 2000 yıllarında sırasıyla 830 ve 1.005 milyar dolar çıkmıştır. Bu dönemde bu ülkelere yapılan sermaye ihracında da büyük bir artış yaşanmıştır. 1995 yılında 306 milyon dolar olan doğrudan yabancı sermaye ihracı 1999 ve 2000 yıllarında sırasıyla 946 milyar dolar ve 1.046 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son iki yılda en fazla doğrudan yabancı sermaye ihracı ger-

çekleştiren ülkeler İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Belçika ve Lüksemburg, Fransa ve Almanya olmuştur. Avrupa Birliği, gelişmiş ülkelere giren toplam sermayenin yaklaşık yarısını alarak yüksek oranda yabancı yatırım çeken ülkeler grubunu oluşturmuştur. Gelişmiş ülkelerdeki, özellikle ABD ve Avrupa Birliği arasındaki, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının dikkat çeken bir özelliği, bunların çoğunlukla şirket birleşme ve satın almaları şeklinde gerçekleşmeleridir.

Gelişmekte olan ülkeler: Gelişmekte olan ülkeler, 1995, 1999 ve 2000 yıllarında sırasıyla 49 milyar dolar, 58 milyar dolar ve 100 milyar dolarlık sermaye ihraç etmişlerdir. Bu dönemde uluslararası doğrudan yabancı sermaye girişleri ise sırasıyla 113 milyar dolar, 222 milyar dolar ve 240 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Gelişmekte olan ülkelerin doğrudan yabancı sermaye girişleri içindeki payı yıllar itibarıyla azalma göstermiştir. 1996 yılında aldıkları pay yüzde 34 iken bu oran sürekli azalma göstererek 2000 yılında yüzde 18'e kadar düşmüştür. Bu ülkeler içinde Çin ve Brezilya dikkat çeken önemli ülkelerdendir.

1990'lı yıllardaki uluslararası doğrudan yabancı sermaye yatırımları incelendiğinde dikkati çeken bir önemli nokta gelişmiş ülkelerin bu yatırımlardan aldıkları payın 1998 yılına kadar azalma gösterirken bu yıldan itibaren artmaya başlamış olmasıdır. Bu çer-

çevede gelişmiş ülkelerin toplam DYSY içindeki payının 1989-1994 yıllık ortalaması itibarıyla yüzde 68.51, 1997 yüzde 56.78 ve 2000 yılı payı yüzde 79.10 olarak gerçekleşmiştir. Bunun tersi yönde bir gelişme ise gelişmekte olan ülkeler, merkez ve doğu avrupa ülkeleri açısından yaşanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin dünya-

daki DYSY içindeki payı sözkonusu yıllar için yüzde 29.77, yüzde 39.20 ve yüzde 18.90 olarak gerçekleşirken merkez ve doğu avrupa ülkelerinin payları da yüzde 1.72, yüzde 4.01 ve yüzde 2.00 olmuştur. Görüldüğü üzere bu ülkelerin payları 1998 yılına kadar bir artış gösterirken bu yıldan sonra azalmaya başlamıştır. Bu durum 1997 yılından itibaren gelişmekte olan ülkelere yaşanan krizlerin bir sonucu olarak yabancı sermayenin daha istikrarlı ülkelere yönelmesinden ve son yıllarda yabancı sermaye yatırımları içinde sınır ötesi şirket birleşme ve satın almaların ağırlıklı bir konuma gelmesinden kaynaklanmaktadır.

Doğrudan yabancı sermaye yatırımları açısından dikkat çeken bir uygulama da bu yatırımların şirket birleşme ve satın almaları şeklinde gerçekleşmesidir. Sınır ötesi şirket birleşme ve satın almaları son yıllarda doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında görülen artışın itici gücü olmuştur. Örneğin, 1997 yılında yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının içinde, değeri 1 milyar doların üzerinde olan 64 adet birleşme ve satın alma işlemi yer almaktadır. Bu yatırımların toplam tutarı 129.2 milyar dolarıdır. 2000 yılında ise bu işlemlerin sayısı 175'e çıkarken, tutarı ise 866 milyara yükselmiştir. Şirketleri bu uygulamaya yönelten ne-

denler arasında ticaretin, yatırımların ve sermaye akımlarının serbestleştirilmesine paralel olarak piyasaların açılması, bazı sektörlerde kısıtlamaların azaltılması, küreselleşme ve teknolojik değişikliklerin neden olduğu yoğun rekabetçi baskılar sayılabilir.

Türkiye'ye gelen yabancı sermaye miktarı yıllar itibariyle artış göstermekle birlikte ülkemiz bu artıştan henüz yeteri kadar yararlanmamaktadır. 1989-1994 yılları arasında Türkiye'nin dünyada dolaşan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarındaki payı yüzde 0,35 iken bu oran sürekli bir azalış göstermiş, 1999 ve 2000 yıllarında yüzde 0,7 ve yüzde 0,8 olmuştur. Türkiye'nin gelişmekte olan ülkeler içindeki payı da yukarıda anılan dönemler için sırasıyla yüzde 1.19, yüzde 0.35 ve yüzde 0.40 olmuştur.

Diğer taraftan, Türkiye'ye gelen yabancı sermaye miktarı diğer ülkelerle karşılaştırılırken ülkemizin, karşılaştırma yapılan ülkelerin ve uluslararası kuruluşların kabul ettikleri yabancı sermaye tanımlarına bakmak gerekmektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, bizim yabancı sermaye tanımımızın uluslararası kuruluşların ve bazı ülkelerin yabancı sermaye tanımlarından daha dar kapsamlı olduğu görülmektedir.

Örneğin, Türkiye OECD tanımından farklı olarak yabancı ortaklar-

ca sağlanan kısa, orta ve uzun vadeli kredileri, yabancı ortağın mevcut ve alacaklarını ancak şirket sermayesine kaybedilmesi halinde yabancı sermaye olarak kabul etmekte, aksi takdirde yabancı sermaye girişi olarak saymamaktadır. Bu durum ise ülkemize gelen yabancı sermayenin olduğundan daha az gözükmesine neden olmaktadır.

ağırlıklı bir yere sahip oldu. 1999 yılında imalat sanayi ağırlıklı bir konuma sahipken bu durumu izleyen yıllarda hizmetler sektörünün lehine değişti.

Verilen toplam yabancı sermaye izinlerinin sektörel dağılımına bakıldığında, imalat sanayinin yüzde 54.4 ile ilk sırada yer aldığı, bunu yüzde 42.8 ile hizmetler sektörü, tarım ve madencilik sek-

2001 yılında Türkiye

31 Aralık 2001 tarihi itibariyle izin verilen yabancı sermaye tutarı kümülatif olarak 31.349 milyon dolara ulaştı. 2001 yılında izin verilen yabancı sermaye tutarı ise 2.739 milyon dolar oldu. 2001 yılında verilen yabancı sermaye izni 1999 yılına göre yüzde 61.1 oranında artarken 2000 yılına göre yüzde 10.5 oranında azaldı.

Son üç yılda, izin verilen yabancı sermayenin sektörel dağılımı içinde imalat ve hizmetler sektörü

töründe ise sırasıyla yüzde 1.5 ve 0.8'lik bir pay oluştu.

Verilen yabancı sermaye izinlerinin ülkelere göre dağılımına bakıldığında, Türkiye'ye gelmesine izin verilen yabancı sermayenin yaklaşık yüzde 90'ı oranındaki kısmı OECD ülkelerinden ve bunların içinden de büyük bölümü AB Ülkelerinden gerçekleşti. Yabancı sermaye izinlerinin bölgesel dağılımında toplam içinde en fazla paya sahip iller yüzde 73.2 ile İstanbul, Kocaeli, Bursa, Ankara ve Adana oldu.

Turizm sektörü yabancı sermaye çekemiyor

Türkiye'nin ödemeler dengesi sorunu gidermede can simidi olarak gösterilen turizm sektöründe doğrudan yabancı sermaye yatırımları önemli oranda geriledi. Turizm gelirlerinin GSMH içindeki payı sürekli bir artış trendi göstermesine ve istihdamda önemli bir katkı sunmasına karşın yatırım trendi geriliyor.

Turizm Bakanlığı İşletmeler Genel Müdürü İsmail Kökbulut, turizm yatırımlarının finansmanı yabancı sermaye ile ilgili olarak yaşanan gelişmeleri değerlendirdi. Kökbulut'un çalışması şu şekilde;

Turizm sektörü yapısı itibarıyla çok dinamik bir sektör olmasının yanında, ekonomik kalkınmanın da en önemli itici güçlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlanmış olduğu döviz girdisinin yanında, emek-yoğun bir sektör olması nedeniyle istihdam yaratma potansiyeli daha fazla olduğundan ekonomik canlanmaya katkı sağlamakta, uluslararası niteliği nedeniyle de uluslararası kültür ve ticarete ve uluslararası barışa katkı sağlamaktadır. Öte yandan, turizm yatırımları normal koşullarda geri dönüşü uzun yıllar alan, sermaye/hasıla oranı yüksek, siyasal, sosyal, doğal ve ekonomik olaylara son derece duyarlı ve kırılgan, bu nedenle de sektöre yatırım ya-

pan kişi ve kuruluşlar için riskleri nisbeten yüksek yatırımlardır.

Turizm sektörünün rakamsal büyüklükleri dikkate alındığında; 2000 yılı itibarıyla Dünyada toplam turist sayısı 697 milyon kişi ve turizm geliri de 477 milyar dolar, ülkemize gelen turist sayısı 10,4 milyon kişi ve turizm geliri de 7,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Turizmin Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) içindeki payı 1980 yılında yüzde 0,6 iken 1998 yılında yüzde 3,8 olmuştur. Aynı dönemde turizmin ihracat içindeki payı yüzde 11,2'den yüzde 29'a çıkmıştır. Turizmin dış ticaret açığını kapatma oranı 1980 yılında yüzde 6,5 iken, bu oran 1998 yılında yüzde 41'e ulaşmıştır.

Turizm sektörünün istihdama katkısı doğrudan rakamlar alındığında 1997 yılında 891 bin kişi, dolaylı olarak yarattığı istihdamın ise 1,3 milyon kişi olduğu tahmin edilmektedir.

Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) yaptığı tahminlere göre Türkiye turizmi 1995 yılından 2020 yılına kadar ortalama yüzde 5,5 oranında büyüyecek. Bu büyüme oranı Avrupa ülkeleri arasında en yüksek 4. büyüme oranıdır.

Turizm sektöründe böylesine bir

büyüme oranının yakalanması için yatırımların finansman kaynakları büyük önem taşımaktadır.

Turizm Sektörünün finansman kaynakları sürelerine göre üçe ayrılmaktadır. Bunlar;

a) Kısa vadeli finansman kaynakları: En fazla bir yıl içerisinde geri ödenmesi gereken borçlardan oluşmaktadır. Bunlar genellikle dönen varlıkların finansmanında kullanılmaktadır.

b) Orta vadeli finansman kaynakları: Vadeleri iki ile beş yıl arasında değişen kredilerdir. Bunlar yeni yatırımlar için verilen krediler olabileceği gibi, modernizasyon yatırımları için kullanılan krediler de olabilmektedir.

c) Uzun vadeli finansman kaynakları: Bunlar vadesi 5 yıldan fazla olan krediler ile öz kaynaklar olarak ortaya çıkmaktadır.

Yabancı sermaye yatırımları bu kapsamda uzun vadeli finansman kaynakları kapsamında değerlendirilmektedir.

Doğrudan yabancı yatırımlar bir ülkede istihdam ve büyümeye sağladığı katkının yanı sıra yan sanayilerin oluşmasına destek olmakta, o ülkeye teknoloji, know-how ile yönetim tecrübesi getirmekte ve dış pazarlara açılmayı kolaylaştır-

makta, ülkenin uluslar arası ekonomik sisteme entegrasyonuna katkı sağlamaktadır.

Ülkemizin kendine özgü koşulları dikkate alındığında, yabancı sermaye için sunduğu avantajlar şunlardır:

- a) Türkiye Doğu ile Batının keşiştiği noktada coğrafi konum olarak önemli bir yerde bulunmaktadır.
- b) Yaklaşık 65 milyon nüfusu ve artmakta olan alım gücü ile yabancı yatırımcılar için büyük ve hareketli bir pazardır.
- c) Türkiye Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre Dünya ticaretinde en dinamik 20 ülke arasında yer almaktadır.
- d) Eğitilmiş, nitelikli işgücüne sahiptir.
- e) Haberleşme ve diğer altyapı olanakları yatırımcıların ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir.

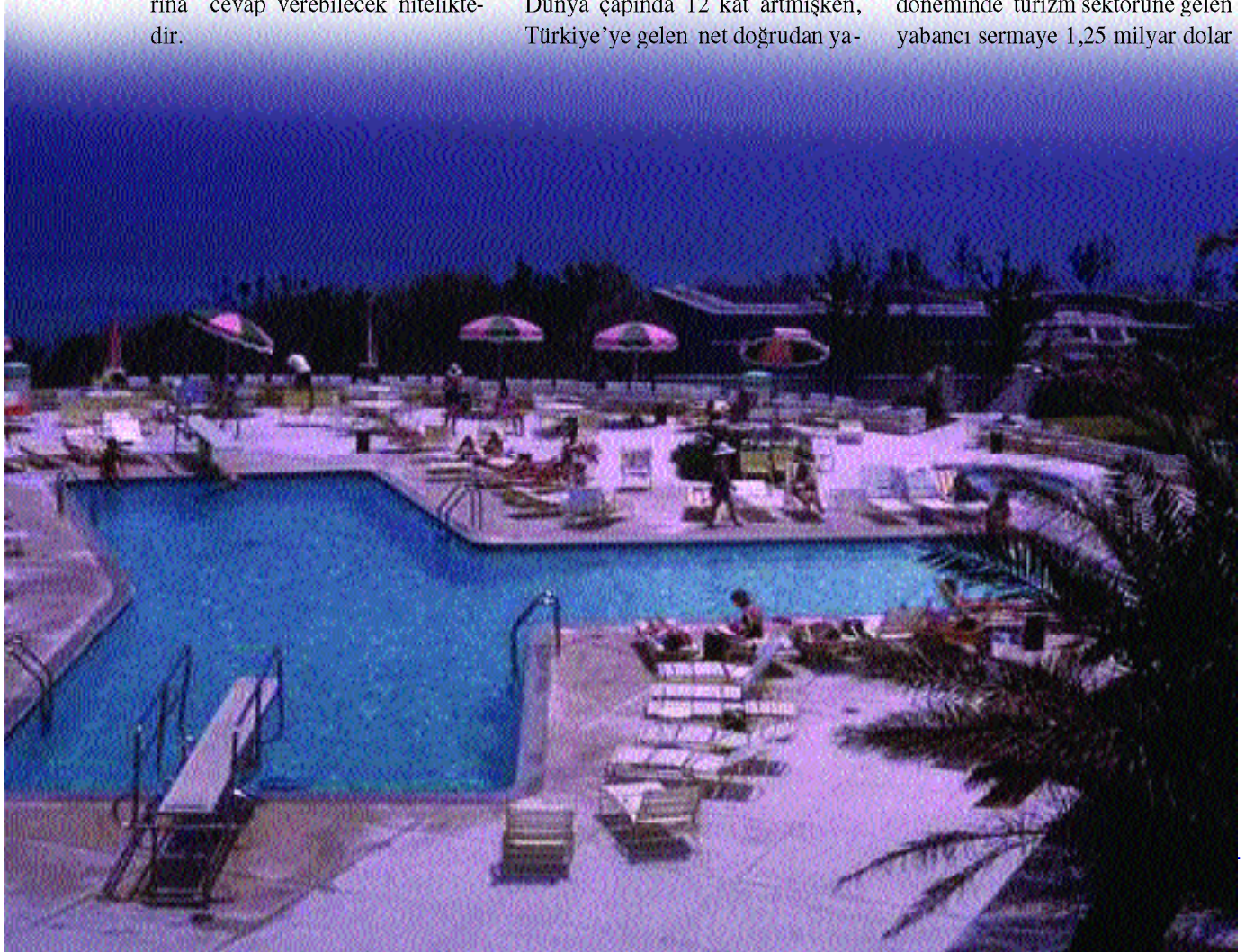
Yukarıda sayılan avantajlarla birlikte, Türk ekonomisi yeterli düzeyde yabancı sermaye çekemektedir. 1996 yılı verilerine göre dünyada yabancı sermaye girişi 337,55 milyar dolar düzeyinde iken ülkemizin bu miktardan aldığı pay 722 milyon dolar olmuştur ki bu oranın gelişmekte olan ve bu kapsamda özkaynaklarının yetersizliği nedeniyle hızlı kalkınma için dış kaynağa ihtiyacı olan Türkiye gibi ülkeler için son derece yetersiz olduğu açıktır. 1995-2000 yılları arasında Türkiye'ye gelen net doğrudan yabancı sermayenin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya oranı yüzde 0,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranla Türkiye gelişmekte olan ve geçiş sürecindeki 91 ülke arasında 81 inci sırada yer almaktadır. Bu ülkelerdeki ortalama oran yüzde 2 olarak gerçekleşmektedir. 1990 larda küreselleşme sayesinde dolaşan doğrudan yabancı sermaye Dünya çapında 12 kat artmışken, Türkiye'ye gelen net doğrudan ya-

bancı sermaye oranı 1980 li yıllardaki seviyesinde çakılı kalmıştır.

Turizm sektörüne yapılan yatırımlar için verilen yabancı sermaye yatırım izinleri dikkate alındığında; 1991-2000 yılları arasında 22,5 milyar dolarlık izin verilmiş iken bunun 1,2 milyar dolarlık kısmı turizm sektörü için verilmiş olup, 2000 yılı için izin verilen yabancı sermaye miktarı 50 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Turizm sektöründeki toplam sabit sermaye yatırımları 2000 yılı için 1,8 milyar Dolar olduğuna göre turizm sektöründeki toplam sabit yatırımın ancak yüzde 2,78'i yabancı sermayeden oluşmaktadır.

Hazine Müsteşarlığı verilerine göre, ülkemize giriş yapan yabancı sermayenin ancak yüzde 1,94'ü konaklama sektöründe bulunmaktadır.

Tesvikli dönem olan 1985-1992 döneminde turizm sektörüne gelen yabancı sermaye 1,25 milyar dolar

olmuş iken, 1993-2000 döneminde 850 milyon dolara gerilemiştir. 1999 yılı için bu rakam 40 milyon dolar, 2000 yılı için de 50 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlardan daha da çarpıcı olan, ülkemize gelen bu yabancı sermayenin çok önemli bir kısmının da yeni yatırım olmamasıdır. 1993 yılına kadar ülkemize gelen doğrudan yabancı yatırımların önemli bir kısmı Türkiye’de yatırımı olmayan firmaların yaptığı tümüyle yeni yatırımlar iken, 1994 yılında yaşanan ekonomik krizden itibaren yeni yatırımların toplam doğrudan yabancı yatırımlar içindeki payı yüzde 10’un altına düşmüş ve bugüne kadar da bu seviyenin üstüne çıkamamıştır. 1994 yılından bu yana Türkiye’de yapılan yeni yatırımlardan orta ve büyük ölçekli olanların sayısı 10 civarında kalmıştır.

Turizm sektörüne yapılmakta olan yabancı yatırımların da bu genel eğilimden ayrı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Hatta, yukarıda da değindiğimiz gibi, geri dönüşü uzun yıllar alan, sermaye/hasıla oranı yüksek, siyasal, sosyal, doğal ve ekonomik olaylara son derece duyarlı ve kırılgan, bu nedenle de sektöre yatırım yapan kişi ve kuruluşlar için riskleri nispeten yüksek yatırımlar olması nedeniyle, turizm yatırımları genel eğilimdeki olumsuzluklardan daha da fazla etkilenmektedir.

Türkiye’nin düşük doğrudan yabancı sermaye çekebilmesinin nedenleri arasında kısmen yavaş ilerleyen reformlar ve büyüme hızındaki, fiyatlar seviyesindeki ve siyasi alandaki istikrarsızlıkların yanında, Merkezi ve Doğu Avrupa bölgesinde yaşanan doğrudan yabancı sermaye çekme yarışı sayılabilir. Daha hızlı ve yoğun reformların yanında, işgücü ve coğrafi avantajları da dikkate alındığında Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri bu yarışta Türkiye’ye göre

çok başarılı olmuşlar, hem nisbi, hem de mutlak rakamlar dikkate alındığında ülkemizin çok önünde yer almışlardır.

Türkiye tercih edilen bir yatırım yeri değildir, bu da yatırımcılar tarafından diğer ülkelerin sunduklarıyla kıyaslandığında, Türkiye’deki yatırım ortamının yeterince cazip olarak kabul edilmediğine işaret etmektedir. Bunun nedenleri 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Özel İhtisas Komisyonu Raporunda şu şekilde sıralanmaktadır:

- Ülkede yaşanan siyasal ve ekonomik istikrarsızlık,
- Enflasyon muhasebesinin kabul edilmemiş olması nedeniyle getirilmiş olan sermayenin kısa sürede aşınması,
- Alınan ekonomik kararların tam olarak uygulanamaması, sık sık değişikliğe uğraması, bunun da yabancı yatırımcının önünü görmesine ve uzun vadeli plan yapmasına engel olması,
- Özelleştirme konusunda gerekli gelişmenin sağlanamaması,
- Hukuk ve adalet sisteminin işleyişindeki yavaşlık ve aksaklıklar, ihtisas mahkemelerinin olmaması,
- Fikri haklar konusunda uluslararası standartların sağlanamaması,
- Günden güne artış eğilimi gösteren bürokratik işlemler.

Bu konuda Dünya Bankası tarafından yaptırılmış olan yatırımların önündeki idari engeller konulu araştırma raporuna göre ise, yabancı sermayenin gelişini yavaşlatan mevzuat ve idareden kaynaklanan sorunlar aşağıdaki dört ana başlık altında belirtilmektedir.

Bunlar;

- İdari prosedürlerin çoğunun yatırımcıların aşırı kontrolü üzerinde

odaklanmış olması, uygulama ve hizmet yönlendirmesi yerine kontrolün ön planda tutulması.

- Bakanlıklar arasında, bakanlıkların kendi birimleri arasında ve merkezi idare ile yerel idareler arasında koordinasyon eksikliği.

- Yasal çerçevenin karmaşık olması ve sık sık değiştirilmesi.

- Denetim+sorumlu olma mekanizmalarının eksikliği+şeffaflık/takdir hakkı eksikliği= Yolsuzluk. Olarak sayılmaktadır.

Sonuç

Yabancı yatırımlar Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü UNCTAD tarafından özellikle sermaye yetersizliği çekmekte olan ve kendi öz kaynakları ile arzu edilen kalkınmayı sağlama imkanından yoksun olan gelişmekte olan ülkeler için "kalkınmanın motoru" olara kabul edilmiştir.

8. beş Yıllık Kalkınma Raporu Doğrudan Yabancı Yatırım Özel İhtisas Komisyonu Raporunda da doğru şekilde teşhisi yapıldığı gibi, enflasyonun düşürülmesi, yatırım ortamının uluslararası yatırımcının diğer ülkelerde bulabildiği standarda taşınması ve gerekli yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılması sonucunda, Türkiye’ye doğrudan yabancı yatırım girişlerinde artış sağlanması ve böylelikle pek çok sermaye ihraç eden ülke hükümetleri ve uluslararası yatırımcı tarafından Çin’den sonra Dünya’da en fazla yabancı yatırım çekme potansiyeline sahip olan ülkemizin bu potansiyelini hızlı kalkınma yolunda kullanabilmesi ile mümkün olabilecektir.

Avrupa Birliği Barselona zirvesi

Ekonomik liberalizasyon sürüyor

Avrupa Birliği'nin Barselona'da yapılan Zirve Toplantısı yoğun güvenlik önlemleri altında ve küreselleşme karşısı gösterilere sahne olarak 16 Mart tarihinde sona erdi. Yoğun gösteriler, toplantı gündeminin ana maddesini oluşturan ekonomik liberalizasyon konusunun, siyasi alanda ne denli önemli güçlükler içerdiğini, yalnız başına, açık, seçik ortaya koymaya yetti.

Kamuoyunun görüşünü yansıtan etkili sosyal gruplar, Avrupa ülkelerinin iyi bilinen ve refah devletinin ideal formu olarak kabul edilen "sosyal Avrupa" niteliğini tehdit ettiğini düşündükleri her yeni girişime şiddetle karşı çıkıyorlar.

Kamuoyundan gelen bu etkili ters tepki, liberalleşme yolunda atılan adımların yavaşlamasına hatta bazı durumlarda çelişkiler içermesine de neden olabiliyor. Gündemin ana maddesini Avrupa enerji piyasasının dışa açılması konusu oluşturuyordu. Fransa Hükümeti zirvede, kendi ulusal devlet kuruluğu EDF (Electricite de France) yararına, ülkesinde dış rekabetten korunmuş bir enerji piyasasını sürdürebilmek uğruna büyük çaba harcadı ve taktik olarak iyi tasarlanmış bir "ricat" politikası izledi. Zirve sonucunda alınan kararla, tüm Avrupa'da 2004 yılından itibaren elektrik tüketen sanayi kuruluşlarının istedikleri üreticiden enerji temin edebilmele-ri olanağı yaratıldı. Sanayi tüketimi toplam elektrik enerjisi piyasasının en az yüzde 60'ını kapsıyor.

Avrupa'da enerji piyasasının toplam parasal değeri yaklaşık 350 milyar Euro düzeyinde ve bu açıdan alınan karar çok önemli, ancak bu kararın yine de bazı umut kırıcı yönleri yok değil. Rekabet olanağının sadece sınırlı tüketicilere sağlanmış olması, ekonomik liberalizasyonun, Birlik üyesi ülkelerin sıradan vatandaşları açısından bir hasım değil de, bir refah artırıcı unsur olduğunu göstermeyi güçleştiriyor.

Diğer bazı alanlarda, özellikle Avrupa'nın tutucu, yeniliklere kapalı işgücü piyasalarında işleri daha da geriye götüren gelişmeler oluyor. Zirve katılımcıları "işe girmenin önündeki caydırıcı unsurların" kaldırılması ve AB bünyesinde 2010 yılına kadar 20 milyon yeni iş yaratılması konularında karara vardılar. Fakat Barselona zirvesinden sadece üç gün sonra Avrupa komisyonu, tüm geçici büro işçilerine, işe başlamalarından altı hafta sonra, tam zamanlı işçilerin sahip oldukları hakların aynısının sağlanmasını öngören bir direktif yayınladı. 20 Komisyon üyesinden altısı Direktif aleyhinde oy kullanırken, liberal eğilimli bir Komisyon üyesi Direktifi "mutlak bir facia" olarak tanımladı.

Zirvede alınan diğer kararlar da, gerçekleştirilmeleri yolunda bazı kaygı doğurucu nitelik taşıyorlar. Örneğin liderler "araştırma geliştirme" faaliyetleri için halihazırda GSYİH'nın yüzde 1.9'u düzeyinde yapılmakta olan harcamaların yüz-

de 3'e yükseltilmesine karar verdiler. Ancak politikacılar, şirketleri araştırma faaliyetleri için daha fazla harcama yapmaya nasıl ikna edip, zorlayacaklar? Ve Barselona'da bir önemli araştırma projesi üzerinde anlaşmaya varıldı; Galileo Uydu Yerleştirme Sistemi. 3.2 milyar Euro tutarında kamu parasına mal olacak bu proje ticari yönden pek sağlam gözüküyor, zira Avrupalılar halen Amerika'nın GPS sisteminden bedava olarak yararlanabiliyorlar. Avrupa Reform Merkezinin ekonomi bölümü şefi Edward Bannerman Galileo projesini, AB'nin "uzaydaki ortak tarım politikası" olarak tanımlıyor.

Barselona Bereketi*

Enerji; Sadece iş sahipleri için serbestleştirildi. Diğer alanlardaki tüketimle ilgili karar daha sonra.

Galileo; Avrupa uydu yerleştirme sistemi ateşleniyor, ama hangi maliyetle.

Sağlık; Avrupa sağlık sigortası kartı uygulaması yürürlüğe konulacak.

Finansal Hizmetler; Finansal hizmetler alanında bir "tek piyasa"nın kurulması için gerekli yasalar "olanaklı en kısa sürede" benimsenecek.

Lisanlar; Tüm Avrupalı çocuklar en az iki yabancı dil öğrenecek.

* The Economist, 23 Mart 2002, Sh. 29

Dünya Bankası;

“Dünya ekonomisinde durgunluk derin olacak”

Dünya Bankası tarafından yayınlanan Global Kalkınma Finansmanı 2002 raporunda durgunluğun derin olacağı öngörüsünde bulunuldu. Dünya ekonomisindeki yavaşlamanın olağanüstü ölçüde geniş kapsamlı ve derin olacağı, ancak yoksul ülkelerin zengin ülkelere kıyasla daha çabuk toparlanacağını tahmin ediyor. Rapora göre, kalkınmakta olan ülkelerde toplam üretim bu yıl ortalama yüzde 3.2 artarken, zengin ülkelerde binde 8’de kalması bekleniyor. Dünya ekonomisinin 2000’de yüzde 3.9 ve 2001’de yüzde 1.2 olan büyüme hızının 2002 yılında yüzde 1.3 olacağı ve 2003 yılında hızlı bir artışla yüzde 3’e ulaşacağı tahmin ediliyor.

Türkiye’de pozitif büyüme bekleniyor

Rapora göre, Türkiye’de pozitif büyüme ve bölge genelinde dış talepte artış beklentisi varsayımıyla, Avrupa ve Orta Asya’da (ECA) büyüme yeniden hızlanacak. Raporda, özetle şu öngörülerde bulunuldu:

“Avrupa ve Orta Asya’da 2001’de yüzde 2.2 olan büyüme hızının 2002’de yüzde 3.2, 2003-2004’de yüzde 4 çıkması bekleniyor. ECA

bölgesindeki birçok ülkede para politikasındaki gevşemenin büyümeyi dönem içinde artırması öngörülüyor. Türkiye ve Baltık ülkeleri dahil, Orta ve Doğu Avrupa’da 2002’de yüzde 5 olan ortalama ekonomik büyüme oranının 2004’de yüzde 4.7 olması öngörülüyor. Avrupa Birliği (AB) ülkelere erken katılım sırasındaki ülkelerde reformların derinleştirilmesi, önemli ölçüde doğrudan yabancı sermaye akışının devamının yanı sıra sürekli, istikrarlı dış talep büyümeye güçlü ivme kazandıracak.”

Rapora göre, Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS) ülkelerinin görünümü, global petrol piyasaları ve siyasi faktörlerdeki belirsizlikler dahil, hem yukarı hem aşağı doğru tahminlerin risklerine bağlı olarak daha karmaşık bulunuyor.

CIS ülkelerinde 2000-2001’de yüksek olan ortalama büyüme hızının 2004’de yüzde 3.3’e inmesi bekleniyor. Kalkınmakta olan ülkelerin büyüme hızı 2003’de yüzde 5’e çıkacak. Ancak temel mal ve hammadde ihracatına bağımlı yoksul ülkelerin çoğunda, bu canlanma pek hissedilmeyecek. Bu ülkeler, yoksulluğun 2015’e kadar

yarıya indirilmesi hedefine yetecek büyüme kaydedemeyecek.

Terörist saldırıların etkisi büyük

Gayrisafi milli hasıla oluşumunda geçen 40 yılda en yüksek oranlı düşüşler, daha önce sadece 1974’deki ilk petrol krizinde yaşanmıştı. Şimdiki global ekonomik yavaşlama, dünya ticaret hacminde beklenmedik ölçüde, yüzde 14 düşüşle çıkışıyor. Ancak ekonomik ve ticari büyümedeki azalışa rağmen, enflasyon ve faiz oranları düşük.

ABD’deki terörist saldırılar ve bazı bölgelerdeki savaş tehditlerinin öngörülemez karakteri, dünya ekonomisindeki yavaşlamanın derinliğin tahminini zorlaştırıyor. Ancak bu olaylar karşısında olumlu tutumlar sayesinde, ABD ekonomisi canlandı, yüksek teknoloji sektörleri yükselmeye başladı. Bu toparlanmadan ekonomilerin tümünün hemen yararlanması ise beklenmiyor.

Ayrıca Arjantin uzun süren zorlu bir uyum, ayarlanma sürecinden geçerken, bankaların batık kredilerle cebelleştikleri Japonya’da ters gelişmeler olabileceği üzerinde duruluyor.

Krizler ABD ekonomisini güçlendiriyor

1 979 yılından 1999 yılına kadar yaşanan krizler sonrasında ABD ekonomisinin daha da güçlendiği ortaya çıktı. Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılan bir araştırmada, krizlerin ABD ekonomisine etkileri değerlendirildi. Kriz dönemlerinde, yabancı portföy girişlerinin bir miktar azaldığı ancak daha sonraki süreçte sıçrama gösterdiği saptaması yer aldı.

Araştırmada, 1970'li yılların sonlarından günümüze kadar meydana gelen yedi küresel makro şoka ve bu dönemlerde ABD'ne sermaye girişlerinin dinamikleri irdelendi.

● **Petrol Krizi** : Temmuz 1979-Şubat 1981

● **Borsanın Çöküşü** : Ekim-Aralık 1987

● **Körfez Savaşı**: Ağustos 1990-Ocak 1991

● **Meksika Pesosu Krizi**: Aralık 1994-Mart 1995

● **Asya Finansal Krizi**: Mayıs-Aralık 1997

● **Rusya Krizi/ABD Yatırım Fonu Şirketinin (LTCM) İflası** : Mayıs-Ekim / Kasım 1998

● **Brezilya Krizi** : Ocak-Mart 1999

Kesin tanımlanmış şok zamanlarındaki sermaye hareketlerini incelemek için, aylık olarak güncellenen ABD Hazine indeksleri kullanılmış. İncelenen her dönemde yabancı portföy girişleri, şokun başlamasıyla biraz düşmüş, fakat hemen arkasından geri sıçramış, ilk şok yatıştıktan da ise artış, azalıştan fazla olmuş.

Reaksiyonlar krizin türüne, derinliğine ve süresine bağlı olarak küresel veya bölgesel, finansal veya jeopolitik olabilmekte. Fakat sonuçta 1970'li yılların sonlarından bu güne meydana gelen şokların hiçbiri ABD'deki portföy yatırımlarında uzun süreli bir düşüşe neden olmamış. Aksine ABD'deki yabancı yatırımcıların uzun süreli net satış pozisyonuna çok nadir rastlanılmış. İncelenen 294 aylık zaman serisinin hiçbir döneminde iki aydan uzun süreli net satış gözlenmemiş. Ve bunların sonucu olarak, 1977 yılından günümüze, ABD'ne sermaye akışı 26 kat artmış.

Krizler:

Petrol Krizi : 1977 yılı başlarındaki net sermaye girişini takiben, 1970'li yılların sonlarında petrol fiyatlarının ikinci kez yükselişi ile Kasım 1978'de 1,7 milyar dolarlık net sermaye çıkışı olmuştur. Yine Ocak 1979'da 1,6 milyar dolar ve Şubat 1979'da 443 milyon dolar olmak üzere, yabancılar net satıcı durumunda olmuşlardır. Dünya petrol fiyatlarının 1979 yılı denge fiyatının üzerine çıkması ve ABD'de bir daralma beklentisinin artması üzerine yabancılar net satıcı pozisyonu durumuna getirmiştir. İncelenen şoklar içerisinde, hem süresi hem de portföy yatırımlarının düşüşü açısından en uzun süreli olanı bu krizdir.

Borsanın Çöküşü : 1980'li yıllar boyunca, yabancıların ABD hisse senetlerini en fazla elden çıkarttıkları dönem, Ekim 1987'de ABD borsasının çöküşü ile yaşanmıştır. Aynı yılın Mayıs ayında, yabancıların ABD

Hazine bonosuna olan yoğun taleplerinin de etkisiyle net portföy girişi 45 milyar dolara ulaşmıştır. Borsanın çöküşünden önce yabancı portföy girişleri esasen düzenli değildi. Ancak, borsanın çöküşünden hemen sonra Ekim ve Kasım aylarında 14 ve 27 milyar dolarlık net portföy çıkışı yaşanmıştır. Daha sonra ise petrol krizinde görüldüğü gibi oldukça düzenli bir yükselme izlenmiştir.

Körfez Savaşı : Şoklar her seferinde, yabancı yatırımların hızla geri çekilmesine yol açmış, fakat eşit hızda bir geri sıçrama ile devam etmiştir. Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgali ile ABD menkul değerlerine yatırım yapan yabancılar arasında farklı bir eğilim belirmiştir. İşgalden bir ay sonra, Eylül 1990'da çoğunluğu hisse senedi olmak üzere, yabancıların 2,5 milyar dolarlık net satışları olmuştur. Takip eden ayda, jeopolitik tansiyon iyice artmış ve yatırımcıların hem ABD Hazine bono ve tahvillerini, hem de hisse senetlerini elden çıkarmaları ile, ABD'den net portföy çıkışı 3,9 milyar dolara ulaşmıştır. 1987'de borsanın çöküşünden sonra yabancı yatırımcılar ABD menkul değerleri için ilk defa iki ay üst üste net satıcı pozisyonunda olmuşlardır. Fakat, ABD hazine bono ve tahvillerinin yoğun alımı ile, Ocak 1991'de 2,9 milyar ve Şubat ayında yaklaşık 12 milyar dolarlık net portföy girişi olmuştur. Sonuç olarak, ABD'nin müdahalesinden sonra yabancı sermaye akışı kriz öncesi seviyelerine bir aydan daha kısa bir sürede ulaşmış ve ABD'deki yabancı portföy yatırım-

larının büyüdüğü uzun bir dönemi başlatmıştır.

Meksika Pesosu Krizi : 1990'lı yılların ilk yarısında yabancı yatırımcıların ABD menkul değerlerine ilgisi dikkate değer ölçüde artmış, bu ülke küresel ekonominin lideri olarak ortaya çıkmıştır. ABD'ne portföy girişleri 1990 yılında 19 milyar dolardan 1997 yılında 388 milyar dolara çıkmıştır. Meksika Pesosunun devalüasyonu ABD varlıkları üzerinde önemli bir etki yaratmamıştır.

Asya Finansal Krizi : Asya finansal krizinin ortaya çıkışı, ABD aktiflerine olan talebin daha da artmasına neden olmuştur. Tayland'ın para birimi bahtı devalüe etmesinden bir ay sonra Ağustos 1997'de, ABD'ne portföy girişi rekor seviyelere ulaşmıştır. Asya finansal krizi boyunca, yabancıların ABD menkul değerlerine yatırımları büyük tutarlarda devam etmiştir. Ülkeye sermaye girişi, Aralık ayındaki bir aylık azalma dışında kriz boyunca yoğun olmuştur.

Rusya Krizi / ABD Yatırım Fonu Şirketinin İflası : Asya finansal krizi sonrasında, ABD'ne portföy girişleri zayıflamış ve bu ülke Körfez Savaşı'ndan bu yana ilk defa, Ağustos 1998'de 7,7 milyar ve Eylül 1998'de 7,8 milyar dolar olmak üzere toplam 16,5 milyar dolar net portföy çıkışı yaşamıştır. Yabancı satışlarında Rusya'nın borç krizi ve fon şirketinin iflası etkili olmuştur. Ancak, satışlar kısa süreli olmuş, Ekim 1998'de 3,8 milyar dolar ve Kasım 1998'de de yaklaşık 54 milyar dolar portföy geri dönmüştür.

Brezilya Krizi : Kur tehdidinin Brezilya'ya yayılması ve realin devalüe edilmesiyle, ABD'ne portföy akışı Ocak-Şubat 1998 döneminde yeniden duraklamıştır. Ancak, ilk şokun atlatılmasından sonra, portföy yatırımları tekrar yükselmeye başlamıştır. Bu zamandan beri de ABD yabancı sermayenin cazibe merkezi olmuştur. Yalnızca 2000 yılında yabancı yatırımcıların yoğun talebinin etkisi ile ABD'ne portföy girişi 457

milyar dolara ulaşmıştır. 2001 yılının ilk altı ayındaki girişi ise 287 milyar doları bulmuştur.

Sonuç olarak, şokun yarattığı küresel gerginliğin başlaması ile birlikte, yabancı yatırımcılar ABD aktiflerine olan taleplerini kısmışlar fakat ilk şokun geçmesinden sonra aynı hızda alıcı olarak geri dönmüşlerdir. 1970'li yılların ortalarından bu yana; yabancı yatırımcıların ABD'ne olan güvenlerini önemli ölçüde zayıflatacak bir küresel şok yaşanmamıştır.

Çalışmada, Finans sektöründeki küreselleşme ile birlikte, uluslararası sermaye akışlarının ABD için önemi, kısa zaman dilimleri için bile artmıştır. 1990 yılında, örneğin, ABD cari işlemler dengesi 79 milyar dolar açık vermiş ve ABD dünya net sermaye ihracının %30'unu çekmiştir. 2000 yılında, tek başına portföy girişi, 445 milyar dolarlık ABD cari işlemler açığını finanse etmeye yeterli seviyede idi. Yani, 2000 yılında dünya üretiminin %30'unu karşılayan ABD, küresel sermaye ihracının 2/3'ü kendisine çekmiştir.

Hem küresel daralma, hem de jeopolitik şokun etkisi, yatırımcılar üzerinde aktiflerini ülkelerine geri götürmeleri yönünde baskı yaratabilir. Ek olarak, Euro bölgesi ABD ile sermaye akışı konusunda daha rekabet edebilir duruma gelmiştir. İçinde bulunduğu jeopolitik krizde uzun süre kalması durumunda, ABD'nin güvenli liman statüsüne olan inancın azalması ile portföy yatırımcılarının yüzlerini Avrupa'ya dönmelerine sebep olabilir. Nitekim, yabancıların Euro bölgesi menkul kıymetlerine olan güveni gittikçe artmaktadır. 2001 yılında yabancıların portföy yatırımları 39 milyar dolardan, 126 milyar dolara çıkmıştır. Ayrıca, çok daha küçük bir cari işlemler açığına sahip olan (2000 yılında 31 milyar dolar) Euro bölgesi, ABD'ne göre yabancı yatırımlardaki dalgalanmalardan daha az etkilenmektedir.

ABD'ne sermaye akışlarının portföy yatırımlarına kanallize olmasından

dolayı, yabancıların ABD menkul değerleri pozisyonlarındaki bir düşme, ABD'ni istikrarsız bir pozisyona koyacaktır. Daha riskli bir küresel çevrede eğer dünyanın dört bir tarafındaki yatırımcılar, paralarını ülkelerinde tutmaya karar verirlerse, ABD cari işlemler açığını finanse etmede çok büyük zorluklar yaşayacak, bu da dolar için negatif bir etki yaratacaktır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise şu saptamalar yer aldı;

● 1970'li yılların sonlarından günümüze kadar yaşanan küresel şoklara bakıldığında, ABD'ne sermaye akışı dönemsel azalmalar yaşamış ancak kısa sürede toparlanabilmiş ve artarak devam etmiştir.

● 11 Eylül olayları ile daha da derinleşen global durgunluk, süresi açısından öncekilerden farklı bir sonuç ortaya koyabilir gibi gözükmektedir. Uzun süreli bir şok ABD portföy yatırımlarındaki düşüşü de uzatabilir.

● Büyük boyutlardaki cari işlemler açığı ve finansal küreselleşme sebebi ile ABD ekonomisi uluslararası sermaye akışlarına daha duyarlı hale gelmiştir. Uzun süreli bir kriz veya ABD'nin güvenli liman statüsünü yitirmesi sonucu sermaye akışındaki azalma ihtimali ABD ekonomisini tehdit etmektedir.

● Yaşamakta olan durgunluk dünya ticaretini de olumsuz yönde etkilemektedir. Dünyanın en büyük üç ithalatçı ülkesi olan ABD, Japonya ve Almanya'nın ithalatlarındaki azalma özellikle ekonomileri ihracata dayalı ülkeler için tehlike arz etmektedir.

Beklentiler global canlanmanın 2002 yılının ikinci yarısında başlaması yönündedir. Ancak sermaye hareketlerinin beklenenden farklı bir yol izlemesi durumunda küresel daralmanın boyutunu ekonomik büyümeleri ihracata son derece bağımlı olan Japonya dışındaki Asya ülkeleri ve Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin performansları belirleyecektir.

Enflasyon geriliyor

Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 1,9, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 8,8, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 77,5 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 75,4 artış gerçekleştirdi. Mart ayındaki yüzde 1,9 oranındaki artışın 0,5'i devlet sektöründeki fiyat artışlarından, 1,4'ü de özel sektördeki fiyat artışlarından kaynaklandı. Sektörler itibariyle tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektörü genel indeksinde yüzde 2,6, madencilik ve taşocakçılık sektöründe yüzde 0,9, imalat sanayi sektöründe yüzde 1,7, elektrik, gaz ve

su sektöründe ise yüzde 0,2 bir önceki aya göre artış gerçekleşti. Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 1,2, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 8,4, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 65,1 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 62,8 artış gerçekleştirdi. Yüzde 1,2'lik artışın ana harcama grupları itibariyle dağılımına bakıldığında 0,2'si giyim ve ayakkabı, 0,5 konut, 0,1'i ev eşyası, 0,1'i sağlık, 0,3'ü ulaştırma, 0,1'i lokanta-pastane ve otel, 0,1'i çeşitli mal ve hizmetler ve 0,2'side gıda-içki-tütün grubundan kaynaklandı.

TEFE	MART 2002	MART 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,9	10,1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	8,8	15,6
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	77,5	35,1
(01.04.2001-31.03.2002) - (01.04.2000-31.03.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	75,4	42,1

TÜFE	MART 2002	MART 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,2	6,1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	8,4	10,7
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	65,1	37,5
(01.04.2001-31.03.2002) - (01.04.2000-31.03.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	62,8	46,5

		2002			2001								
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir öncek aya göre değişim	4,2	2,6	1,9	14,4	6,3	2,9	3,3	3,5	5,4	6,7	4,2	4,1
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	4,2	6,8	8,8	32,2	40,5	44,5	49,3	54,6	62,9	73,8	81,1	88,6
TÜFE	Bir öncek aya göre değişim	5,3	1,8	1,2	10,3	5,1	3,1	2,4	2,9	5,9	6,1	4,2	3,2
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	5,3	7,2	8,4	22,1	28,3	32,3	35,5	39,5	47,7	56,6	63,3	68,5

Dünya ekonomisi

Çelikle başlayan savaş büyüyor

Dünyanın önde gelen çelik imalatçısı ülkeleri, ABD'nin çelik ithalatına tarife koyup, kısıtlaması üzerine bu ülkeye karşı adeta savaş açtı. ABD Başkanı George W. Bush'un ABD Kongresi'nin baskıları üzerine, bir dizi çelik ürünü ithalatına yüzde 30'a varan tarife koyması üzerine, dünya çelik üreticileri misillemeye hazırlanırken, Avrupa Birliği (AB), Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) resmi şikayetini sundu.

AB tazminat da istiyor

AB, DTÖ'ye başvurusunda ABD'nin kararının AB çelik sanayiine verdiği zarar kadar tazminat isterken, kendisi de başka ülkelerden çelik ürünleri ithalatını kısıtlayacağını bildirdi. Japonya ve Güney Kore, bu konuda AB ile yakın işbirliğine gireceğini duyurdu.

Japonya ABD'nin çelik ürünleri ithalatını kısıtlamasının açık ve adil ticareti olumsuz etkileyip, Amerikan çelik sanayiinin yapısal uyumunu erteleyeceğini bildirdi. Cenevre'deki ticaret temsilcilerine göre, bu konudaki çekişme, yeni başlatılan global ticaret müzakerelerine ciddi zarar verip, Doha Raundu'ndaki duyarlı konularda anlaşma iyi niyetini zayıflatacak.

Beş yılda otuz ABD şirketi iflas etti

ABD'nin en büyük karbon düz haddelenmiş çelik üreticilerinden ve hissesinin yüzde 53'ü Japon NKK şirketine ait National Steel şirketi, fiyat düşüşleri, yüksek emeklilik maliyetleri ve sıkı rekabet nedeniyle konkordatoya gitti, ABD'de 1997'den beri 30 çelik şirketi iflas etti.

ABD Başkanı Bush'un çelik ithalatına tarife koyması, Amerikan çelik sanayii çalışanlarının emeklilikte sağlık ve emeklilik işlemlerine federal yardım talebine çare olmayacak.

ABD'nin tarife kararından Türkiye dahil, Brezilya, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Rusya, Almanya, Fransa, Çin, Avustralya ve Hollanda gibi ülkeler etkilenecek. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi'nde ABD ile ortaklıkları nedeniyle, Kanada ve Meksika'nın yanı sıra, İsrail ve Ürdün, özel anlaşmalar nedeniyle bu karardan muaf tutuldu.

ABD'den misilleme

AB'nin, 300'ün üzerinde ABD ürününden toplam 1.5 milyar do-

larlık ek gümrük vergisi almayı planladığı belirtiliyor.

AB Sözcüsü Anthony Gooch, birlik merkezinin cezai gümrük vergilerine konu olacak ABD mallarının bir listesini hazırlayarak, incelemek üzere üye ülkelere gönderdiğini bildirdi.

Sözcü, listenin üye ülkelerin incelemesinden sonra kesin biçimini alarak, 20 Mayıs tarihine kadar Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) iletileceğini söyledi.

AB kaynakları, cezai vergilendirmeye konu olacak ABD malları arasında demir çelik, tekstil ürünleri ve turuncğillerin bulunacağını ifade ediyor.

ABD ekonomisi sancılı

2001 yılının tamamında gerçekleşen büyüme oranı ABD ekonomisinde 1991 yılından bu yana gözlenen en düşük büyüme oranı oldu. Söz konusu durgunluk sürecinin aşıyor olduğuna dair bir takım göstergeler olmakla birlikte bunlar ekonomik birimlerin gözünde ekonominin yeniden büyüme eğilimine girdiğine dair kesin bir veri teşkil etmekte yetersiz kalıyor.

Ekonomistler, ABD ekonomisinde

baş gösteren toparlanmanın ithalatın tırmanmasına yol açabileceğini, buna karşılık önemli ticaret ortaklarının durgunlukta olması nedeniyle ihracatında önemli bir artış olmayacağını belirterek, ABD'nin dış ticaret açığının bu yıl daha da büyüyebileceği uyarısında bulunuyorlar.

ihracat Ocak'ta son 3 yılın en kötü düzeyinde

ABD'nin ihracatının Ocak ayında son üç yılın en düşük düzeyine gerileyerek, Aralık ayına göre yüzde 0.1 azalışla 78 milyar dolarda kalması bu kötümser senaryoyu destekleyen bir işaret olarak değerlendiriliyor.

ABD'li ihracatçılar, ABD Doları'nın aşırı değerlendiğini ve böylece ABD ihraç ürünlerinin göreceli fiyatlarını yükselttiğini iddia ederek ABD yönetimine para politikasını değiştirmesi için baskı yapıyor.

Alman ekonomisi geriledi

Alman ekonomisi gözden geçirilmiş verilere göre üçüncü çeyrekte yüzde 0,2 oranında daralırken dördüncü çeyrekte son 3,5 yılın en keskin daralmasını yaşayarak yüzde 0,3 oranında geriledi. Bu gerileme temel olarak düşen ihracat gelirlerinden ve tüketim harcamalarından kaynaklandı.

Almanya'da sanayi üretimi üç aydan sonra ilk defa Aralık ayında yüzde 1,9 oranında artış göstermiş. Bu artışta en önemli rolü tüketici malları üretiminde gerçekleşen yüzde 3,9'luk artış etkili oldu. Alman yetkililerince bu gelişme geçen senenin üçüncü çeyreğinde başlayan gerilemenin yılın ikinci yarısına doğru aşılabacağına dair önemli bir sinyal olarak değerlendirildi. Ancak yine Aralık ayında perakende satışlarında artan işsiz-

lik oranına bağlı olarak Kasım ayına göre yüzde 3,4'lük düşüş kaydedildi.

İngiltere ekonomisi yılın en son çeyreğinde üçüncü çeyreğe göre bir büyüme gösteremedi. Söz konusu dönem son on yıldır büyümenin gerçekleşmediği ilk çeyrek olmuştu. Son çeyrek verileri de hesaba katıldığında, 2001 yılında ekonomi geçen yıla göre yüzde 1,7 oranında büyüdü. İmalat sanayindeki daralma ve hizmetler sektöründe beklenenin altında gerçekleşen büyüme bu gelişmenin temel etkenleri oldu. 2001 yılının son çeyreğinde imalat sanayi üretimi, düşen ihracata bağlı olarak üç ay boyunca azalma eğilimi gösterdi.

İngiltere'de bir yıllık enflasyon Ocak ayındaki hızlı yükselişle birlikte yüzde 2,6'lık oranla son üç yılın en yüksek enflasyon oranı oldu.

Gelişmekte olan ülkeler

Brezilya 2001 yılının son çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,7'lik bir daralma gösterdi. Ancak, son çeyreğe ilişkin daralma rakamlarına rağmen hükümet hala Şubat ayı içerisinde alınan faiz indirimi kararı ve ABD ekonomisindeki iyileşmeyi gözönüne alarak 2002 yılında yüzde 2,5 civarında bir büyümenin gerçekleşmesini bekliyor.

Meksika'da sanayi üretimi aylık olarak yüzde 3,6 daraldı. Meksika'da Merkez Bankası hükümetin bazı mallar üzerine uyguladığı sübvansiyonu kaldırmasından sonra bu nedenle oluşabilecek enflasyonist baskıyı engellemek amacıyla piyasaya verdiği likiditeyi daraltma yoluna gitti.

Arjantin'de açıklanan son verilere göre ekonomik faaliyetin olumsuz gidişini Aralık ayında da hız kesmeden sürdürdüğü görülmektedir.

Ocak ayında sanayi üretimi bir önceki yıla göre yüzde 18,4 oranında daralırken mevsimsel olarak düzeltilmiş verilere göre bir önceki aya göre de yüzde 2,4 oranında geriledi. Öte yandan zor bir dönem geçiren bankacılık kesimi için piyasa dışı çözüm arayışları sürüyor. Son ilan edilen uygulamaya göre bankalardaki dolar cinsi mevduatın 30.000 doları aşan kısmı 1,4 peso/dolar partesinden peso cinsi mevduata dönüştürüleceği ve bu mevduatların da ancak 2000 yılı Mart ayından sonraki 18 ay sonunda çekilebileceği açıklandı. Yeni bütçesinde iddialı hedefler bulunan Arjantin vergi gelirleri konusunda da ciddi sıkıntılar yaşıyor. Ekonomik kriz sonucu bir yandan gelirler azalırken öte yandan vergiden kaçınmaların büyük oranda arttığı gözleniyor.

Orta Asya ekonomilerinin 2002 yılına ilişkin tahmin ve hedeflerinde ABD ekonomisine ilişkin beklentiler belirleyici rol oynadı. İhracatının yüzde 22'sini ABD ile gerçekleştiren Singapur artan çip ve bilgisayar ekipmanı talebiyle büyüme tahminlerini pozitifte çevirdi. Filipin Hükümeti de ABD'deki toparlanmanın beklenilenden daha çabuk gerçekleşeceği gerekçesiyle 2002 yılı için yüzde 4,5'lik bir büyüme tahmininin güvenilir olacağı açıklandı. Filipinler yatırımcıları borçlanmaya ve yatırım yapmaya teşvik etmek amacıyla Merkez Bankası faiz oranlarını indirdiklerini ilan etti. Asya ülkelerini yakından ilgilendiren ve para birimlerinin değerinde önemli rol oynayan etmenlerden biri de ihracat pazarında ki güçlü rakipleri Japonya'nın para biriminin değerindeki gelişmeler oldu. Yenin dolara karşı değer kazandığı dönemlerde diğer Asya ülkeleri para birimleri de dolara karşı değer kazanmışlardı.

Krizin faturası

GSMH : eksi yüzde 9.4

2001 yılında Gayri Safi Milli Hasıla gelişme hızı bir önceki yıla göre yüzde -9.4, Gayri safi Yurt İçi Hasıla yüzde -7.4, 2001 yılı dördüncü dönem Gayri Safi Milli Hasıla gelişme hızı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde -12.3, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla yüzde -10.4 geriledi. Bu rakamlar ikinci dünya savaşından buyana Türkiye'deki en büyük ekonomik daralmayı ifade ediyor.

Deflatör yüzde 57.8

2001 yılı üçer aylık dönemler toplamı olarak elde edilen GSMH değeri, cari fiyatlarla 179 katrilyon 480 trilyon 78 milyar lira olarak hesaplanırken; gelişme hızları cari fiyatlarla yüzde 42.9, sabit fiyatlarla eksi yüzde 9.4 oldu. GSMH dolar bazında ise geçen yıl cari fiyatlarla 148 milyar 166 milyon dolar olarak gerçekleşti. Kişi başına gayri safi milli hasıla değeri ise yüzde

27.2'lik azalışla 2160 dolar olarak açıklandı. 2001 yılı zımni fiyat deflatörü ise yüzde 57.8 oldu.

DİE, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYİH) geçen yıl eksi yüzde 7.4, geçen yılın dördüncü 3 aylık döneminde ise eksi 10.4 olarak hesaplandığını bildirdi.

Yılın dördüncü 3 aylık döneminde ise GSMH'nin cari fiyatlarla 55 katrilyon 327 trilyon 991 milyar lira olurken, gelişme hızının da bir önceki yılın aynı dönemine oranla cari fiyatlarla yüzde 53.1, sabit fiyatlarla da eksi yüzde 12.3 olduğu belirlendi.

Sanayi sektörü yüzde 7.5 küçüldü

DİE verilerine göre, sabit fiyatlarla sektörel bazda Devlet Hizmetleri, Kar Amacı Olmayan Kuruluşlar ve Konut Sahipliği dışında, tüm sektörlerde küçülme yaşandı. Devlet Hizmetlerin-

de büyüme yüzde 1.5 olurken, Kar Amacı Olmayan Kuruluşlardaki büyüme oranı da yüzde 0.2 düzeyinde sonuçlandı. Konut sahipliğinde büyüme hızı ise yüzde 2.1 olarak gerçekleşti.

2001 yılının tamamında, en fazla küçülme ithalat vergisinin ardından yüzde 9.9 ile mali kuruluşlarda yaşanırken, yüzde 9.4 ile ticaretle, 7.5 ile de sanayide kaydedildi. Sektörler itibariyle büyüme hızlarına bakıldığında, Serbest Meslek ve Hizmetler sektöründeki küçülme yüzde 7.4, tarım sektöründe yüzde 6.1, İnşaat da yüzde 5.9 düzeyinde gerçekleşti. Ulaştırma ve Haberleşme sektöründe ise yüzde 4.9 oranında gerileme kaydedildi.

Sonuç olarak geçen yılın tamamında Sabit Fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) yüzde 7.4, Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) da yüzde 9.4 oranında gerilemiş oldu.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Başkanlığına Bülent Üstünel seçildi

17 Mart 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Kararı ile Kurul Başkanlığına Bülent Üstünel, Kurul Başkan Yardımcılığına Hamdi Bağcı seçildi. Sermaye Piyasası Kanununa 4487 sayılı kanunla eklenen bir madde ile kurulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 7 Mart 2002 tarihinde faaliyete geçti.

Kurul'un, ilgili kurum ve kuruluş tarafından belirlenen temsilcileri ise şöyle; Niyazi Cangir, Sevginaz Hamevioğlu, Prof.Dr. Nalan Akdoğan, Hikmet Esen, Hamdi Bağcı, A.Nejat Yüzbaşıoğlu, Dr. Ali Alp, Bülent Üstünel ve Serpil Bostancı'dan oluşuyor. Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu dokuz üyeden oluşuyor.

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Ay İçi Gerçekleşmeleri				Aralık 2001-Ocak-Şubat 2002		
	Aralık 2001	Ocak 2002	Şubat 2002	Ocak/ Aralık (%)	Şubat/ Aralık (%)	Şubat/ Ocak (%)
Gelirler	4.695	5.086	4.834	8.3	3.0	-4.9
Genel Bütçe Gelirleri	4.646	4.948	4.783	6.5	2.9	-3.3
Vergi Gelirleri	3.744	3.888	3.810	3.8	1.8	-2.0
Gelirden Alınan Vergiler	1.051	1.064	1.557	1.2	48.1	46.3
Gelir Vergisi	980	1.031	840	5.2	-14.2	-18.5
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	5	2	70	-60	1300	3500
Kurumlar Vergisi	70	24	711	-65.7	1015	296
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	49	10	700	-79.5	1328	700
Servetten alınan Vergiler	15	188	91	1153	600	-51.6
Motorlu Taşıtlar Vergisi	11	186	89	1690	800	-52.1
Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	2.106	2.059	1.634	-2.2	-22.4	-20.6
Dahilde Alınan KDV	873	895	456	2.5	-47.8	-49.9
Taşıtlar Alım Vergisi	67	9	13	-86.6	-80.6	44.4
ATV	726	638	758	-12.1	4.4	18.8
Banka ve Sig. Muam. Vergisi	69	105	86	52.2	24.6	-18.1
Özel İletişim Vergisi	58	57	58	1.7	0	1.7
Özel İşlem Vergisi	28	44	40	57.1	42.8	-9.0
Dış Tic. Alınan Vergiler	573	576	527	0.5	-8.0	-8.5
İthalde Alınan KDV	532	538	490	1.1	-7.8	-8.9
Vergi Dışı Normal Gelirler	550	544	455	-1.1	-17.3	-16.3
Katma Bütçe Öz Gelirleri	48	138	50	187.5	4.1	-63.8

EKONOMİK VERİLER

	2002	2001	2000	Değ. (%)	
Fiyat Artışları (%)					
- TEFE					
Mart	1,9	10,1	3,1		
Mart - Aralık	8,8	15,6	13,5		
Yıllık	77,5	35,1	66,1		
- TÜFE					
Mart	1,2	6,1	2,9		
Mart - Aralık	8,4	10,7	11,9		
Yıllık	65,1	37,5	67,9		
Bütçe Dengesi (Ocak-Şubat; Trilyon TL)	-10.634	-95	-2.863	11.093.7	
- Gelirler	9.920	7.292	4.932	36.0	
- Harcamalar	20.554	7.387	7.794	178.2	
Faiz Dışı Harcamalar	7.297	3.695	3.104	97.5	
Faiz Harcamaları	13.258	3.692	4.691	259.1	
Faiz Dışı Denge	2.624	3.597	1.828	-27.1	
İç Borç Stoku (2002 Şubat, 2001 ve 2000 yılsonu; Trilyon TL)	118.045	122.157	36.421	-3.4	
Tahvil	98.035	102.128	34.363	-4.0	
Bono	20.010	20.029	2.058	-0.1	
Teşviğe Bağlanan Yatırımlar (Ocak-Şubat; Trilyon TL)	1.159	1.131	719	2.5	
Dış Ticaret (Ocak; Milyon \$)					
- İhracat	2.444	2.236	2.123	9.3	
- İthalat	3.135	4.071	3.229	-23.0	
Denge	-691	-1.835	-1.106	-62.3	
	2001	2000	1999	Değ. (%)	
GSMH (2001 Dokuz Aylık; 2000 ve 1999 Yıllık)	-8.3	6.3	-6.1		
GSMH (Birinci Üç Aylık Dönem)	-4.4	4.2	-7.9		
GSMH (İkinci Üç Aylık Dönem)	-11.4	5.4	-3.7		
GSMH (Üçüncü Üç Aylık Dönem)	-8.5	7.2	-7.6		
GSMH (Dördüncü Üç Aylık Dönem)		7.8	-4.9		
GSMH (Trilyon TL) (Cari Fiyatlarla)		125.596	78.283	60.4	
GSMH (Milyon \$)		199.986	185.288	7.9	
Kişi Başına Ulusal Gelir (\$)		2.948	2.880	2.4	
Cari İşlemler Dengesi (Yıllık; Milyon \$)	3.314	-9.819		-	
- Döviz Geliri	57.017	59.212		-3.7	
- Döviz Gideri	53.703	69.031		-22.2	
Sermaye Hareketleri	-13.882	9.610		-	
Dış Borç Stoku (2001 Eylül, 2000 ve 1999 Yılsonu; Milyon \$)	118.848	119.602	103.138	-0.6	
Kısa Vadeli	20.839	28.912	23.472	-27.9	
Orta ve Uzun Vadeli	20.029	2.058	3.237	873.2	
Yabancı Sermaye İzinleri (Yıllık; Milyon \$)	2.739	3.060	1.700	-10.5	
	2002	2001	2000		
(Milyar TL)	15 Mart	08 Mart	28 Aralık	16 Mart	26 Aralık
Emisyon	6.006.162	5.541.506	5.328.876	4.027.692	3.772.411
Para Arzı					
- M1	11.165.208	10.292.138	10.502.076	8.742.957	8.209.624
- M2	49.772.555	48.727.245	46.229.233	37.923.769	32.812.563
- M3	52.413.959	52.654.366	49.831.298	39.809.642	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	46.540.496	45.434.817	44.166.634	35.697.804	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	33.834.208	33.765.544	31.142.573	25.023.439	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	3.507.375	2.774.729	2.603.418	3.241.600	2.939.556
- Vadeli Ticari	4.773.139	4.669.563	4.584.584	4.157.373	3.591.241
- Vadesiz Ticari	2.427.015	2.394.208	3.098.278	1.943.049	2.054.864
- Resmi Mevduat	1.998.759	1.713.563	2.737.781	1.332.343	1.256.923
Kredi Stoku	34.055.918	34.376.263	34.693.942	30.615.750	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	33.305.918	33.626.263	33.943.942	29.863.166	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	2.584	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	65.808.892	65.759.900	44.301.618	21.808.903	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Mart 2002** - Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:424)
- Mülga Dış Krediler Kur Farkı Fonu'ndan Kullanılmış Kredilere Uygulanacak Değişken Faiz Oranı Hakkında Tebliğ
- 02 Mart 2002** - 4389 Sayılı Bankalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Özel Bağımsız Denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
- 04 Mart 2002** - Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 05 Mart 2002** - 2002 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatı (Yeni Bütçe Kod Yapısı) (Sıra No:4)
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-13)
- Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-14)
- Gümrük Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Özel Kullanıma Mahsus Kara Taşıtları) Seri No:4
- 07 Mart 2002** - Devlet İhaleleri Genelgesi (Sıra No:2002/1)
- 08 Mart 2002** - Petrol Ürünlerine Uygulanacak Akaryakıt Fiyat İstikrar Payları Hakkında Tebliğ (PiGM/AFİP 2002-15)
- 12 Mart 2002** - Sigorta Eksperleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik
- 14 Mart 2002** - 2002/3729 631 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü Maddesi Kapsamındaki Personelin Mali ve Sosyal Haklarına İlişkin Karar
- 2002/3546 15/1/2002-14/7/2002 Tarihleri Arasında Görev Tazminatı Ödenmesi ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ve Aynı Kanunun Ek Geçici 9 uncu Maddesi Kapsamına Giren Kurumlardan Aylık Alanlara 1/1/2002 Tarihinden İtibaren Ne Miktarda Zam ve Tazminat Verileceğine İlişkin Karar
- 17 Mart 2002** - Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Kararı
- 19 Mart 2002** - Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No:85)
- Dış Ticaret Sermaye Şirketlerine İlişkin Karar
- 20 Mart 2002** - Anayasa Mahkemesinin E: (1999/43 (4447 Sayılı Kanun ile ilgili), K:2001/46 Sayılı Karar
- 21 Mart 2002** - 2926 Sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu Uygulama Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No:4)
- 22 Mart 2002** - Dış Ticarete Standardizasyon Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (No: 2002/10)
- 23 Mart 2002** - Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Miktarlara Yükseltmelerine İlişkin Tebliğ (No: İç Ticaret-2002/2)
- 24 Mart 2002** - 2002/3788 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tespitine İlişkin Karar
- 26 Mart 2002** - Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 27 Mart 2002** - 4389 Sayılı Bankalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak İkinci Bağımsız Denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik
- 29 Mart 2002** - Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 659 sayılı Kararı
- 4389 sayılı Bankalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Özel Bağımsız Denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik.
- Bağımsız Denetim Yapacak Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Yetkilerinin Geçici veya Sürekli Olarak Kaldırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik
- 4389 sayılı Bankalar Kanununun Geçici 4 üncü Maddesi Uyarınca Yapılacak İkinci Bağımsız denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik

Vergi Takvimi

- 08.04.2002** Mart 2002 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 08.04.2002** Mart 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 10.04.2002** 16-31 Mart Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2002** Mart 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 22.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 22.04.2002** Mart 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 22.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 22.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 22.04.2002** Mart 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Sair Şarap ve Biralara İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Röntgen Filmlerinden Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** 1-15 Nisan Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkolsüz İçeceklerden Alınan Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Tütün Mamüllerine İlişkin Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Her Türlü Alkollü İçkilere İlişkin Ek Vergi 'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Her Türlü İspirtolar ve Füzel Yağından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Ocak-Şubat-Mart 2002 Dönemine ait Basit Usul KDV Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizm. Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2002** Mart 2002 Dönemine ait Oyun Kağıtlarından Alınan Ek Vergi' nin Beyanı ve Ödenmesi
- 30.04.2002** 414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu ödemesi
- 30.04.2002** Gelir Vergisi (Gayri Menkul Sermaye İratları) 2.Taksit Ödemesi
- 30.04.2002** Kurumlar Vergisi Beyanı ve 1.Taksit Ödemesi

Mart 2002 Kronoloji

01 Mart Koç Holding eski Bakan ve Merkez Bankası Başkanı Rüştü Saraçoğlu'nu Finansman Grubu Başkanlığına getirdi.

02 Mart Hindistan'da Hindularla Müslimanlar arasında çıkan çatışmalarda ölü sayısı dörtüze ulaştı.

03 Mart İstanbul Esenler'de çok sayıda kişinin katıldığı kavgada bir kişi öldü, akşam sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

04 Mart Bakanlar Kurulu AB'ye sunulan Ulusal Program'daki kısa vadeli vaatleri yerine getirmek için onyedi yasanın altmışdört maddesinde değişiklik yapmaya karar verdi.

05 Mart MHP ve ANAP liderlerinin AB'ye ilişkin kamuoyundaki tartışmaları üzerine liderler zirvesi yapıldı. Başbakan Ecevit düzenlediği basın toplantısında AB'ye verilen sözlere zamanında uyulacaktır dedi. IMF heyeti birinci gözden geçirme için Türkiye'ye geldi.

06 Mart Kapatılan Refah Partisi'nin kayıp paraları ile ilgili davada Necmettin Erbakan iki yıl dört ay hapis cezası aldı. İstanbul'da iki banka şubesi soyuldu. İki soyguncu güvenlik görevlisi tarafından öldürüldü.

07 Mart MGK Genel Sekreteri Tuncer Kılınç Türkiye'ye menfi bakan AB'ye alternatif düşünülmesi gerektiğini söyledi.

08 Mart İsrail saldırılarında otuzdokuz Filistin'li yaşamını yitirdi. Atsmona Yahudi yerleşimine karşı girişilen Filistin saldırısında ise beş İsrail'li öldü.

09 Mart İsrail ile Filistin arasında yaşanan çatışmalar devam etti. Bir Filistin'linin intihar saldırısı ile onüç İsrail'li öldü, seksensekiz kişi yaralandı.

10 Mart Başbakan Ecevit özerk kurullara Meclis denetimi getireceklerini açıkladı.

11 Mart Devlet Bakanı Tunca Toskay, KDV iadesi ve diğer konularda Maliye'nin yaptığı denetimlerin ihracatçılar üzerinde baskı yaptığına dikkat çekerek, kaygılarını IMF heyetine aktardı.

12 Mart İsrail Ordusu Batı Şeria'daki Ramallah kentini tamamen işgal etti. Batı Şeria ve Gazze şeridindeki çatışmalarda kırk Filistin'li yaşamını yitirdi.

13 Mart Susurluk davasından altı yıl hapse mahkum olan Korkut Eken için emekli komutanların herşey bilgimiz dahilinde yapıldı açıklaması büyük tepki çekti.

14 Mart Galatasaray-Roma maçında çıkan olaylar üzerine Dışişleri Bakanlığı İtalya'ya nota verdi.

15 Mart Susurluk davasından mahkum olan eski MİT'çi Korkut Eken'in Yargıtay'a yaptığı karar düzeltme istemi Başsavcı Sabih Kanadoğlu tarafından reddedildi.

16 Mart AB Devlet ve Hükümet Başkanlarını biraraya getiren

Barcelona Doruğu sona erdi. AGSP konusundaki Yunanistan'a baskının arttırılacağı yönünde mesaj verildi.

17 Mart IMF Türkiye Masası Şefi Joha Kahkonen Başkanlığındaki heyet gözden geçirme çalışmalarını tamamladı.

18 Mart Cumhurbaşkanı Sezer TBMM'de kabul edilen Emlak Vergisine ilişkin düzenlemenin bir maddesini veto etti.

19 Mart ABD Başkan Yardımcısı Cheney Ankara'da Cumhurbaşkanı Sezer, Başbakan Ecevit, Genelkurmay Başkanı Kınıkoğlu ve Dışişleri Bakanı İsmail Cem ile görüşti. Ecevit görüşmeden sonra Cheney'in Irak'a götürünür gelecekte müdahale olmayacağını söylediğini açıkladı.

20 Mart İtalya'da Sosyal Güvenlik Bakanı'nın Danışmanı düzenlenen suikast sonucu öldürüldü.

21 Mart Nevruz Bayramı etkinliklerine izin verilmeyen Mersin ve İstanbul'da olaylar çıktı. İzin verilen bölgelerde ise kutlamalar coşku ile gerçekleştirildi. Mersin'de iki kişi öldü, bir polis panzerinin devrilmesi sonucu panzerde bulunan iki polis hayatını kaybetti. Eski Maliye ve Devlet Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu öldü.

22 Mart Akaryakıtta yapılan yüzde 2,6'lık zamlarla bir litre benzinin fiyatı bir doların üzerine çıktı. Böylece Avrupa'da ki en yüksek fiyatlar Türkiye'de uygulanmaya başlandı.

23 Mart İtalya İşçi Sendikaları Federasyonu'nun çağrısı ile Roma'da yapılan dev eylemde işçiler haklarını savunurken, ülkede yeniden hortlayan terörü de kınadılar.

24 Mart Seçmeli Kürtçe dersi alabilmek için okul yönetimine dilekçe veren onyedi öğrenci hakkında yedibuçuk yıla kadar hapis istemi ile dava açıldı.

25 Mart Terör örgütü PKK, siyasallaşma kararı alarak ismini Halkların Özgürlük Partisi olarak değiştirdi.

26 Mart El Halil'de gözlemcilik yapan TİPİT aracı kurşunlandı, Binbaşı Cengiz Toytunç ile İsviçreli Kadın görevli öldü. Yüzbaşı Hüseyin Özaskan ağır yaralandı, İsrail ile Filistin'liler saldırı için birbirlerini suçladılar.

27 Mart Özel sektörün üretimin vergi indirimi yönündeki talepleri Hükümette görüş ayrılığı yarattı.

28 Mart Koç Holding CEO'su Bülent Özyaydınlı yediyüzelimilyon Euro zarar ettiklerini açıkladı.

29 Mart İsrail tankları Arafat'ın Ramallah'taki karargahına girdi. İsrail askerleri tüm binalara ele geçirdi.

30 Mart İsrail, Filistin lideri Arafat'ın karargahındaki üç katlı bir binanın orta katında elektriksiz, susuz ve yiyeceksiz bir durumda tutuyor. Arafat'ın dünya ile tek bağlantısı cep telefonu.

31 Mart Filistin Lideri Arafat teslim olmayacağını açıkladı. GSMH rakamları açıklandı. Türkiye 2001 yılında yüzde 9.4 küçüldü